

5º CURSO DE PRIMARIA

CONTIDOS E TEMPORALIZACIÓN POR MATERIAS

CRITERIOS DE AVALIACIÓN POR MATERIAS

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE POR MATERIAS

METODOLOXÍA

MATERIAIS E RECURSOS

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

**MÍNIMO DOS ESTÁNDARES ESIXIBLE PARA AVALIACIÓN
POSITIVA**

4- CONTIDOS E TEMPORALIZACIÓN POR MATERIAS

CIENCIAS DA NATUREZA

Os contidos organizáronse en cinco grandes bloques para facilitar a concreción curricular:

Os bloques de contido que articulan a área son os seguintes:

- 1) Iniciación a actividade científica
- 2) O ser humano e a saúde
- 3) Os seres vivos
- 4) Materia e enerxía.
- 5) A tecnoloxía, obxectos e máquinas

Pero esta agrupación non determina métodos concretos, só é unha forma de organizar os contidos que serán abordados dun xeito enlazado atendendo a configuración cíclica do ensino da área e construíndo uns contidos sobre os outros, Esta agrupación implica unha organización aberta que permitirá distribuír de diferentes maneiras os contidos adoptando a metodoloxía máis axeitada ás características destes e do grupo de alumnos e alumnas.

O achegamento aos contidos debe apoiarse en actividades reais e na manipulación de obxectos concretos e familiares para poder ir avanzando progresivamente cara á formalización. **O paso desde o intuitivo ata un sistema de destrezas, de actitudes e de coñecementos coherente e articulado debe ser progresivo e non finaliza na educación primaria.**

O bloque 1 é a columna vertebral do resto dos bloques e debe formar parte do que facer diario na aula para traballar o resto dos contidos e conseguir que todo o alumnado, ao rematar a educación primaria, sexa quen de describir e analizar situacións de cambio, encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas en contextos numéricos, xeométricos e funcionais, valorando a súa utilidade para facer predicións. Débese traballar no afondamento nos problemas resoltos, formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas etc., expresando verbalmente de forma razoada o proceso

seguido na resolución dun problema, utilizando procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.

Por último, establecéronse os estándares de aprendizaxe avaliáveis que permitirán definir os resultados das aprendizaxes, e que concretan mediante accións o que o alumnado debe saber e saber facer na área de Ciencias da natureza.

ORGANIZACIÓN E SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS

BLOQUE 1. INICIACIÓN Á ACTIVIDADE CIENTÍFICA

Obxectivos: a,b,c,d,e,h,i,g.

Contidos.

B1.1- Iniciación á actividade científica. Aproximación experimental a algunhas cuestións.

B1.2 - Utilización de diferentes fontes de información (directas e libros).

B1.3- Utilización dos medios de comunicación e das tecnoloxías da información.-

B1.4- Utilización das tecnoloxías da información e da comunicación para buscar e seleccionar

información, e presentar conclusións.

B1.5- Hábitos de prevención de enfermidades e accidentes, na aula e no centro.

B1.6- Coñecemento e respecto das normas de uso, de seguridade e de mantemento dos instrumentos de observación e dos materiais de traballo.

B1.7- Uso de diversos materiais, tendo en conta as normas de seguridade.

B1.8- Planificación de proxectos acerca das enerxías renovables e non renovables e presentación dun informe.

BLOQUE 2. O SER HUMANO E A SAÚDE.

Obxectivos: a,b,c,d,e,h,k,m

Contidos.

B2.1-O corpo humano e o seu funcionamento.

- B2.2- Anatomía e fisioloxía. Aparatos e sistemas.
- B2.3- As funcións vitais na especie humana. Relación (órganos dos sentidos e sistema nervioso).
- B2.4- Saúde e enfermidade. Principais enfermidades que lles afectan aos aparatos e os sistemas do organismo humano.
- B2.5- Hábitos saudables para previr enfermidades. A conduta responsable.
- B2.6- Efectos nocivos do consumo do alcohol.
- B2.7- Avances da ciencia que inciden na saúde.
- B2.8- Coñecemento de actuacións básicas de primeiros auxilios.
- B2.9- A identidade e autonomía persoal.
- B2.10- A empatía e a relación cos demais.
- B2.11- A toma de decisións: criterios e consecuencias.

BLOQUE 3. OS SERES VIVOS.

Obxectivos: a,e,h,i,l,o.

Contidos

- B3.1 A estrutura e a fisioloxía das plantas. A fotosíntese.
- B3.2 As relacións entre os seres vivos.
- B3.3 Cadeas alimentarias. Poboacións, comunidades e ecosistemas.
- B3.4 Ser humano e biodiversidade.
- B3.5 Extinción de especies.
- B3.6 Características e compoñentes dun ecosistema. Ecosistemas: pradería, poza, bosque, litoral e cidade e os seres vivos.
- B3.7 Cadeas alimentarias.
- B3.8 A biosfera; diferentes hábitats dos seres vivos.
- B3.9 Interese pola observación e o estudo rigoroso de todos os seres vivos.
- B3.10 Actuacións do home que modifican o medio natural.

BLOQUE 4. MATERIA E ENERXIA.

Obxectivos: a,b,c,e,g,h.

Contidos.

B4.1 Estudo e clasificación dalgúns materiais polas súas propiedades. Utilidade dalgúns avances,

produtos e materiais para o progreso da sociedade.

B4.2 Diferentes procedementos para a medida da masa e do volume dun corpo.

B4.3 Explicación de fenómenos físicos observables en termos de diferenzas de densidade. A

flotabilidade nun medio líquido.

B4.4 Predición de cambios no movemento ou na forma dos corpos por efecto das forzas.

B4.5 Concepto de enerxía. Diferentes formas de enerxía.

B4.6 Fontes de enerxía e materias primas; a súa orixe. Enerxías renovables e non renovables.

B4.7 Beneficios e riscos relacionados coa utilización da enerxía: esgotamento, chuvia ácida e

radioactividade.

B4.8 Desenvolvemento sostible.

B4.9 Planificación e realización de experiencias sinxelas para estudar as propiedades de materiais

de uso común e o seu comportamento ante os cambios enerxéticos.

BLOQUE 5. A TECNOLOXÍA . OBXECTOS E MÁQUINAS

Obxectivos: a,c,e,h,i,j.

Contidos..

B5.1- Máquinas e aparatos. Tipos de máquinas na vida cotiá e a súa utilidade.

B5.2- Análise de operadores e utilización na construción dun aparato.

B5.3- Construción de estruturas sinxelas que cumpran unha función ou condición para resolver un

problema a partir de pezas moduladas.

B5.4- Importantes descubrimentos e inventos.

B5.5- Tratamento de textos. Busca guiada de información na rede. Control do tempo e uso

responsable das tecnoloxías da información e da comunicación.

B5.6- Medidas de prevención. Primeiros auxilios.

TEMPORALIZACIÓN

Por unidades:

1ªavaliación- Os seres vivos. As plantas. (Bloques de contidos: 1 e 3).

- Os ecosistemas.(Bloques de contidos: 1 e 3).

2ªavaliación- A relación humana. (Bloques de contidos: 1 e 2)

- Ciencia e saúde. (Bloques de contidos: 1 e 2).

3ªavaliación- A materia e enerxía. (Bloques de contidos: 1 e 4).

- A enerxía e os cambios. As máquinas.(Bloques de contidos: 1 e 5).

Esta temporalización é orientativa, pode que de algún bloque quede materia pendente para a seguinte avaliación. Isto reflectirase na programación de aula, e revisarse nas avaliacións.

A avaliación levarase a cabo a través de rúbricas onde pasaremos os resultados doutros instrumentos de avaliación como exames, traballos, listas de control ...etc Valorarase un **80%** o exame teórico e un **20%** a actitude cara a materia, o traballo na clase, a libreta...etc Todo isto, como xa dixen anteriormente, verase refllexado nas rúbricas.

CIENCIAS SOCIAIS

Obxectivos da Area de Ciencias Sociais 5º EP

Os contidos organizáronse en catro grandes bloques para facilitar a concreción curricular:

Os bloques de contido que articulan a área son os seguintes:

- 1) Contidos comúns.
- 2) O mundo que nos rodea.
- 3) Vivir en sociedade
- 4) As pegadas do tempo.

Pero esta agrupación non determina métodos concretos, só é unha forma de organizar os contidos que serán abordados dun xeito enlazado atendendo a

configuración cíclica do ensino da área e construíndo uns contidos sobre os outros, Esta agrupación implica unha organización aberta que permitirá distribuír de diferentes maneiras os contidos adoptando a metodoloxía máis axeitada ás características destes e do grupo de alumnos e alumnas.

O achegamento aos contidos debe apoiarse en actividades reais e na manipulación de obxectos concretos e familiares para poder ir avanzando progresivamente cara á formalización. **O paso desde o intuitivo ata un sistema de destrezas, de actitudes e de coñecementos coherente e articulado debe ser progresivo e non finaliza na educación primaria.**

Bloque 1. Contidos comúns.

- 1.1-Iniciación ao coñecemento científico e a súa aplicación nas Ciencias Sociais.
- 1.2-Recollida de información do tema a tratar, utilizando diferentes fontes (directas e indirectas).
- 1.3-Utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación para buscar e seleccionar información e presentar conclusións.
- 1.4-Desenvolvemento de estratexias para organizar, memorizar e recuperar a información obtida mediante diferentes métodos e fontes.
- 1.5-Utilización e lectura de diferentes linguaxes textuais e gráfica
- 1.6-Técnicas de traballo intelectual.Estratexias para desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo.
- 1-7-Fomento de técnicas de animación á lectura de textos de divulgación das Ciencias Sociais (de carácter social, xeográfico e histórico).
- 1.8-Utilización de estratexias para potenciar a cohesión do grupo e o traballo cooperativo.
- 1.9-Uso e utilización correcto de diversos materiais cos que se traballa.
- 1.10-Planificación e xestión de proxectos co fin de alcanzar obxectivos. Iniciativa emprendedora.
- 1.11-Estratexias para a resolución de conflitos, utilización das normas de convivencia e valoración da convivencia pacífica e tolerante.

Bloque 2. O mundo que nos rodea.

- 2.1-O universo: concepción, compoñentes e orixe.

2.2-O sistema solar: Sol, planetas, satélites, asteroides, meteoritos, cometas e estrelas fugaces.

2.3-A Terra: forma, aspecto e composición. Movementos e as súas consecuencias: a rotación terrestre. Eixe e polos xeográficos. O día e a noite. O movemento de translación da Terra. As estacións. A capas da Terra.

2.4-A Lúa: movementos lunares de órbita arredor da Terra e rotación propia.

Fases lunares. Influencia da Lúa sobre a Terra: eclipses e mareas.

2.5-A representación da Terra: O globo terráqueo, identificación dos polos, o eixe e os hemisferios.O Planisferio: físico e político.Os mapas: físicos, políticos e temáticos. As escalas dos mapas: a escala gráfica e a escala numérica.

2.6-Puntos da Terra, os paralelos e os meridianos.Coordenadas xeográficas: latitude e lonxitude.

2.7-O clima. Elementos e factores climáticos. As grandes zonas climáticas do planeta.

Os tipos de climas de España e do seu contorno próximo e características. Especies vexetais propias de cada zona climática de España. O cambio climático: causas e consecuencias.

Bloque 3 . Vivir en sociedade.

3.1-A Organización política do Estado español: Leis máis importantes: a Constitución 1978. Estatutos de autonomía.

3.2-Forma de Goberno. A monarquía parlamentaria. Poder lexislativo: Cortes Xerais.

Poder executivo: Goberno Poder xudicial: tribunais de xustiza: Tribunal Constitucional. Tribunal Supremo. Os símbolos do Estado Español.

3.3-Organización territorial: Estado español. comunidades autónomas, cidades autónomas, provincias e municipios que forman España. Territorios e órganos de goberno. Manifestacións culturais e lingüísticas dos territorios que forman o territorio español.

3.4-Demografía. Poboación absoluta. Densidade de poboación. Variables demográficas (natalidade, mortalidade, migracións...). Distribución espacial e crecemento natural e crecemento real da poboación. Representación gráfica. Pirámides de poboación, gráficos de barras e diagramas circulares. Poboación de España e de Galicia:

distribución e evolución. Os movementos migratorios. O éxodo rural. Poboación de Europa: distribución e evolución.

Bloque 4 . As pegadas do tempo.

4.1- A Idade Media. Reinos peninsulares.

4.2-As invasións xermánicas e o reino visigodo.

4.3-Al-Ándalus: evolución política, economía, organización social, tradicións, relixión, cultura, ciencias e arte. O seu legado cultural.

4.4-Os reinos cristiáns: a súa orixe e proceso de formación, o período da Reconquista e a repoboación, a organización social, o Camiño de Santiago, arte e cultura. A convivencia das tres culturas: musulmá, xudía e cristiá.

4.5-A Idade Moderna: A Monarquía Hispánica.

O Reinado dos Reis Católicos: a unión dinástica, a conquista de Granada, a expulsión dos xudeus, o descubrimento de América.

4.6-O auge da monarquía hispánica no século XVI durante os reinados de Carlos I e Felipe II; a organización do Imperio; os problemas internos e externos.

A decadencia do imperio no século XVII.

4.7-Renacemento e Barroco: as grandes figuras do Século de Ouro.A Guerra de Sucesión e o tratado de Utrecht.

4.8-A Ilustración. O despotismo ilustrado de Carlos III.Goya e o seu tempo.

4.9-Galicia na Idade Media e na Idade Moderna.

TEMPORALIZACIÓN

Por unidades didácticas:

1ª avaliación- O Universo e a Terra.

- O clima.

2ª avaliación- As paisaxes.

- A poboación e organización política.

3ªavaliación –As actividades económicas.

- A idade Media e Idade Moderna.

O mesmo que na de ciencias da natureza, esta temporalización é orientativa, as súas modificacións e adaptacións iranse facendo na programación de aula e nas avaliacións,

tendo en conta que se queda algún contido pendente dunha avaliación seguirase a traballar na seguinte.

A avaliación levarase a cabo a través de rúbricas onde pasaremos os resultados doutros instrumentos de avaliación como exames, traballos, listas de control ...etc Valorarase un **80%** o exame teórico e un **20%**, o traballo na clase, a libreta...etc Todo isto, como xa dixen anteriormente, verase reflectido nas rúbricas.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA E LINGUA GALEGA E LITERATURA

Bloque 1: Comunicación oral: falar e escoitar.

1.1-Comprensión de textos orais tanto en lingua galega como lingua castelá, procedentes da radio, da televisión ou da internet, para obter información xeral sobre feitos e acontecementos que resulten significativos e distinguindo, de maneira xeral, información de opinión e elaboración dun resumo.

1.2-Valoración dos medios de comunicación social como instrumento de aprendizaxe. Uso de documentos audiovisuais como medio de obter, identificar, seleccionar, clasificar, con progresiva autonomía, informacións relevantes para aprender.

1.3-Interpretación elemental en textos orais da retranscrición, da ironía e de dobres sentidos.

1.4-Comprensión e produción de textos orais breves en galego e en castelán para aprender e para informarse, tanto os creados con finalidade didáctica como os de uso cotián, de carácter informal (conversas entre iguais e no equipo de traballo) e dun maior grao de formalización (exposicións da clase, entrevistas ou debates).

1.5-Actitude de escoita adecuada ante situacións comunicativas (tolerancia ás opinións, escoita atenta, respecto das opcións de quen fala sen interrupcións inadecuadas).

1.6-Participación e cooperación nas situacións comunicativas de relación social, especialmente as destinadas a favorecer a convivencia (debates, exposicións curtas, conversas, expresións espontáneas, asembleas, narracións orais, entrevistas), con valoración e respecto das normas que rexen a interacción oral (quendas de palabra, roles diversos no intercambio, respecto ás opinións e opcións lingüísticas das demais persoas, ton de voz, posturas e xestos adecuados).

1.7-Uso de estratexias elementais para comprender e facer comprender as mensaxes orais: fluidez, claridade, orde, léxico apropiado, pronuncia correcta, ton de voz,

entoación, xestualidade, incorporación das intervencións das demais persoas e formulación de preguntas coherentes.

1.8-Produción de textos orais sinxelos propios dos medios de comunicación social mediante simulación para ofrecer e compartir información.

1.9-Utilización de estratexias para potenciar a expresividade das mensaxes orais (miradas e posturas corporais). Interese por expresarse oralmente coa pronuncia e coa entoación adecuadas.

1.10-Actitude de cooperación e de respecto en situacións de aprendizaxe compartida. Uso, de maneira xeral, dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.

1.11-Recoñecemento e valoración, de maneira global, das diferenzas dialectais orais da lingua galega e da lingua castelá, como elemento enriquecedor da lingua.

1.12-Identificación da lingua galega con calquera contexto de uso oral da lingua: en diferentes ámbitos profesionais (sanidade, educación, medios de comunicación...) e en conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas.

Bloque 2: Comunicación escrita: ler.

2.1-Comprensión da información relevante en textos das situacións cotiás de relación social. Comprensión de textos sinxelos procedentes dos medios de comunicación social (incluídas webs infantís e xuvenís) para obter información xeral, localizando informacións destacadas.

2.2-Comprensión de textos sinxelos do ámbito escolar en soporte papel ou dixital para aprender e para informarse, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de uso social (folletos informativos ou publicitarios, prensa, programas, fragmentos literarios).

2.3-Integración de coñecementos e de informacións procedentes de diferentes soportes para aprender, identificando e interpretando, con especial atención aos datos que se transmiten mediante gráficos, esquemas e ilustracións.

2.4-Subliñado, esquematización e resumo da información relevante dun texto sinxelo. Uso de certas estratexias de control do proceso lector (anticipación, formulación de hipóteses, relectura...).

2.5-Uso dirixido das tecnoloxías da información e da comunicación para a localización, selección, interpretación e organización da información.

2.6-Realización de diferentes tipos de lectura: de investigación, de aprendizaxe, de gozo persoal, de resolución de problemas. Lectura expresiva de textos literarios e non literarios, de diferente tipoloxía textual. Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios e non literarios.

2.7-Uso da biblioteca de aula e do centro, e bibliotecas virtuais, amosando certo coñecemento da súa organización (catalogación, funcionamento) e participación en actividades literarias e na elaboración de propostas.

2.8-Interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e como medio de comunicación de experiencias. Análise de textos sinxelos escritos en diferentes variedades, tanto en lingua galega como en lingua castelá.

2.9-Desenvolvemento da autonomía lectora, amosando capacidade de elección de temas e de textos e de expresión das preferencias persoais.

Bloque 3: Comunicación escrita: escribir

3.1-Uso, de maneira xeral, das estratexias de planificación, de textualización e revisión como partes do proceso escritor.

3.2-Composición de textos propios de situacións cotiás de relación social (correspondencia básica, mensaxes curtas, normas de convivencia, avisos, instrucións...), de acordo coas características propias destes xéneros.

3.3-Composición de textos de información e de opinión moi sinxelos, característicos dos medios de comunicación social, sobre acontecementos significativos, en situacións reais ou simuladas.

3.4-Produción de textos relacionados co ámbito académico para obter, organizar e comunicar información (fichas, resumos, informes sinxelos, descrições, explicacións).

3.5-Redacción de textos breves e sinxelos: carteis publicitarios, anuncios, cómics, poemas, cancións e anécdotas.

3.6-Uso das TIC, con certa autonomía, na busca de información, o tratamento dos textos e a realización de presentacións.

3.7-Utilización de elementos gráficos e paratextuais para facilitar a comprensión (ilustracións, gráficos, táboas e tipografía) e ilustración creativa dos propios textos.

Interese polo coidado e a presentación dos textos escritos e respecto pola norma ortográfica.

3.8-Valoración da escritura como instrumento de relación social, de obtención e de reelaboración da información e dos coñecementos.

Bloque 4: Coñecemento da lingua.

4.1-Uso e identificación intuitiva da terminoloxía seguinte nas actividades de produción e interpretación: denominación dos textos traballados; clases de palabras, sílaba tónica e átona; oracións e constituíntes da oración (suxeito e predicado); enlaces (preposición e conxunción); grupos de palabras (núcleo e complementos); substantivos, xénero e número; determinantes e pronomes, adxectivo; tempo e modo verbal; persoa gramatical.

4.2-Coñecemento xeral das normas ortográficas, en galego e en castelán, coñecendo as normas comúns e diferenciais das dúas linguas, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas nos escritos.

4.3-Uso de procedementos de derivación, de comparación e de contraste para xulgar sobre a corrección das palabras e xeneralizar as normas ortográficas.

4.4-Comparación de estruturas sintácticas diversas para observar a súa equivalencia semántica ou posibles alteracións do significado.

4.5-Exploración das posibilidades do uso de diversos enlaces entre oracións (causa, consecuencia, finalidade, contradición...), así como algúns elementos de cohesión, en relación coa composición de textos.

4.6-Identificación, en oracións, do verbo e os seus complementos, especialmente o suxeito, e do papel semántico do suxeito (axente, paciente).Transformación de oracións sinxelas de activa en pasiva, e viceversa, para mellorar a comprensión de determinados textos.

4.7-Práctica do paso de estilo directo a estilo indirecto na narración, para mellorar a produción de textos.

4.8-Uso eficaz do dicionario, en papel ou electrónico, na busca da ampliación do vocabulario e como consulta ortográfica e gramatical.

4.9-Ampliación do vocabulario, mediante o traballo con palabras sinónimas, antónimas, homónimas, polisémicas; aumentativos e diminutivos, frases feitas...Ampliación do vocabulario mediante os procedementos de creación de palabras: derivación (prefixos e sufixos) e composición.

4.10-Coñecemento xeral das características relevantes (históricas, socioculturais...) da lingua galega e castelán e identificación e valoración da lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.

4.11-Comparación entre aspectos das linguas, especialmente entre a lingua galega e a lingua castelá, que o alumnado coñece ou está a aprender para mellorar os procesos comunicativos e recoñecer as interferencias.

Bloque 5: Educación literaria.

5.1-Escoita, memorización e reprodución de textos procedentes da literatura popular oral galega e castelá (refráns, adiviñas, lendas, contos, poemas, ditos, cantigas...), así como da literatura galega e castelá en xeral.

5.2-Valoración e aprecio do texto literario galego e castelán (oral ou non) como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal.

5.3-Lectura persoal, silenciosa e en voz alta de obras en galego e en castelán adecuadas á idade e aos intereses (conto, cómic, novela).Lectura guiada de textos da literatura infantil en diversos soportes.Lectura comentada de poemas, de relatos e de obras teatrais tendo en conta as convencións literarias (xéneros, figuras) e a presenza de certos temas e motivos repetitivos.

5.4-Recreación e composición de poemas e relatos para comunicar sentimentos, emocións, estados de ánimo, lembranzas, recoñecendo as características dalgúns modelos. Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios. Representación teatral de obras en galego e en castelán adaptadas á idade do alumnado.

5.5-Valoración da literatura en calquera lingua (maioritaria, minoritaria ou minorizada), especialmente aquela en lingua galega, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal.

5.6-Interese por coñecer os modelos narrativos e poéticos que se utilizan noutras culturas.

Comparación de imaxes, símbolos e mitos facilmente interpretables que noutras culturas serven para entender o mundo e axudan a coñecer outras maneiras de relacións sociais.

TEMPORALIZACIÓN

Ao longo do curso traballaranse contidos de todos os bloques, todas as semanas e en todas as avaliacións. Todos os temas traballan de xeito progresivo e constante contidos de comunicación oral e escrita tanto a nivel de lectura e comprensión como de escritura, con diferentes actividades adicadas a que o alumnado progrese no seu nivel de lectura tanto a nivel mecánico como comprensivo: ditados, resumos, esquemas, recensións e comentarios de lecturas, textos de produción propia, buscando sempre que o alumnado remate a educación primaria cun bo dominio da lingua tanto a nivel oral como escrito. O fundamental é ese dominio final, un uso correcto da lingua tanto a nivel oral como escrito, con dominio da ortografía e da gramática. Ao mesmo tempo en cada tema vanse traballando distintos contidos relacionados co coñecemento da lingua, contidos gramaticais e de regras de escritura básicas. Tamén se van traballando de xeito progresivo os contidos de literatura, con estudo de distintas figuras literarias, coñecemento dalgúns autores e obras, e desenvolvendo sempre tarefas relacionadas con este aspecto da lingua. Todos os coñecementos que o alumnado vai adquirindo serán de uso constante ao longo de todo o curso. Os contidos e actividades a traballar cada avaliación serán os correspondentes a catro unidades do libro de texto, onde o alumnado traballará arredor de todos os bloques de contidos.

A esta temporalización de contidos hai que engadir que en cada tema traballarase de maneira intensiva a lectura e a comprensión oral e escrita. A escritura tanto proposta nas actividades do libro de texto, dictados, resumos, como a escritura creativa. Asimesmo traballarase de xeito sistemático a ortografía con actividades varias: dictados, acentuación de palabras, completar con letras (b-v,c-z,r-rr,g-j). Adicaranse aproximadamente dúas semanas (seis sesións) a cada tema, con actividades relacionadas cos contidos traballados, reforzo e ampliación de cada tema tanto con fichas e cadernos como con recursos interactivos.

MATEMÁTICAS

Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en Matemáticas.

1.1-Proposta de pequenas investigacións en contextos numéricos, xeométricos e funcionais.

1.2-Achegamento ao método de traballo científico mediante o estudo dalgunhas das súas características e a súa práctica en situacións sinxelas.

1.3-Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes axeitadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.

1.4-Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para obter información, realizar cálculos numéricos, resolver problemas e presentar resultados.

1.5-Integración das tecnoloxías da información e da comunicación no proceso de aprendizaxe.

1.6-Formulación de pequenas investigacións en contextos numéricos, xeométricos e funcionais.

Bloque 2. Números.

2.1-Números enteiros, decimais e fraccións. A numeración romana.

2.2-Orde numérica. Utilización dos números ordinais. Comparación de números. Nome e grafía dos números de máis de seis cifras. Equivalencias entre os elementos do sistema de numeración decimal: unidades, decenas, centenas etc. O sistema de numeración decimal: valor de posición das cifras. Ordenación de conxuntos de números de distinto tipo. Descomposición de forma aditiva e de forma aditivo-multiplicativa. Descomposición de números naturais atendendo ao valor da posición das súas cifras.

2.3-O número decimal: décimas, centésimas. Operacións con números decimais

2.4-Fraccións propias e impropias. Número mixto. Representación gráfica. Resolución de problemas da vida cotiá usando as fraccións. Concepto de fracción como relación entre as partes e o todo. Obtención de fraccións equivalentes por ampliación e simplificación. Relación entre fracción e número decimal, aplicación á ordenación de fraccións. Operacións con fraccións.

2.5-Arredondamento de números decimais á décima, centésima ou milésima máis próxima. Operacións con números decimais. Aproximación de decimais

2.6-Estimación de resultados. Comprobación de resultados mediante estratexias aritméticas.

2.7-Propiedades das operacións e relacións entre elas utilizando números naturais. Operacións con números naturais: suma, resta, multiplicación e división. Identificación e uso dos termos propios da división. Propiedades das operacións e relacións entre elas utilizando números naturais. Utilización dos algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división. Automatización de algoritmos.

2.8-Construción de series ascendentes e descende. Obtención dos primeiros múltiplos dun número dado. Obtención de todos os divisores de calquera número menor a 100.

2.9-Elaboración e uso de estratexias de cálculo mental. Utilización da calculadora.

Bloque 3. Medidas.

3.1-Elección da unidade máis idónea para a expresión dunha medida. Realización de medicións. Estimación de lonxitudes, capacidades, masas e superficies de obxectos e espazos coñecidos; elección da unidade e dos instrumentos máis acomodados para medir e expresar unha medida.

3.2-Comparación e ordenación de medidas dunha mesma magnitude. Desenvolvemento de estratexias para medir figuras de xeito exacto e aproximado.

3.3-Comparación de superficies de figuras planas por descomposición e a súa medición. Sumar e restar medidas de lonxitude, capacidade e masa.

3.4-Unidades de medida do tempo e a súa relación. Equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos. Lectura en reloxos analóxicos e dixitais. Cálculos con medidas temporais.

3.5-O sistema sesaxesimal. O ángulo como unidade de medida. Medida de ángulos.

3.6-Resolución de problemas de medida.

Bloque 4. Xeometría.

4.1-Ángulos en distintas posicións: consecutivos, adxacentes, opostos polo vértice...

4.2-Sistema de coordenadas cartesianas. Descrición de posicións e movementos.

4.3-A representación elemental do espazo, escalas e gráficas sinxelas.

4.4-Formas planas e espaciais. Figuras planas: elementos, relación e clasificación. Clasificación de triángulos atendendo aos seus lados e aos seus ángulos. Clasificación de cuadriláteros atendendo ao paralelismo dos seus lados.

4.5-As áreas dos triángulos e dos cuadriláteros.

4.6-A circunferencia e o círculo. Elementos básicos: centro, raio, diámetro, corda, arco, tanxente e sector circular. A lonxitude da circunferencia.

4.7-Resolución de problemas de xeometría relacionados coa vida cotiá.

Bloque 5. Estatística e probabilidade.

5.1-Construción de táboas de frecuencias absolutas e relativas.

5.2-Iniciación intuitiva ás medidas de centralización: a media e a moda.

5.3-Realización e interpretación de gráficas sinxelas: diagramas de barras, dobres e sectoriais. Análise crítica das informacións que se presentan mediante gráficas estatísticas.

5.4-Carácter aleatorio dalgunhas experiencias. Iniciación intuitiva ao cálculo da probabilidade dun suceso.

TEMPORALIZACIÓN

Os contidos do bloque primeiro (procesos, métodos e actitudes en matemáticas) estarán presentes ao longo de todo o curso, o mesmo que o cálculo e a resolución de problemas que serán de vital importancia para superar a materia, sendo elemental á aplicación dos conceptos aprendidos en cada unidade á resolución de problemas, é dicir a aplicación dos coñecementos matemáticos á realidade do alumnado e a situacións da vida cotiá.

En particular

1ª avaliación – centraremonos nos contidos do bloque de “números

2ª avaliación- contidos dos bloques de “medidas”

3ª avaliación- os bloques de xeometría e estadística

O ritmo de traballo será de un tema cada quincena, catro temas ao trimestre, aproximadamente, tempo no que o alumnado traballará os contidos de cada tema, e centraremonos en aplicar o aprendido á resolución de problemas. Asimesmo de cada tema traballado o alumnado repasará os contidos con actividades de reforzo e ampliación, tanto con fichas e caderno de traballo como aproveitando as posibilidades da aula abalar. Esta temporalización estará máis detallada na programación de aula, o mesmo que as modificacións que sexan necesarias a fin de que o alumnado adquira as competencias necesarias en cada apartado da materia. Asimesmo terase en conta facer exercicios de repaso dos contidos traballados ao longo de todo o curso sobre todo aplicados á resolución de problemas.

PLÁSTICA

CONTIDOS

Bloque 1. Educación audiovisual. Está dedicado ao estudo da imaxe en todas as súas manifestacións, tanto visual como audiovisual. Neste bloque ten moita importancia a contribución que fan as tecnoloxías da información e da comunicación (TIC) ao mundo da imaxe.

Bloque 2. Expresión artística. Este bloque recolle a exploración dos elementos propios da linguaxe plástica e visual, así como o tratamento dos materiais. Abrangue tamén as posibilidades para expresar o sentido e o percibido con creacións artísticas propias, despois da planificación.

Bloque 3. Debuxo xeométrico. Atopamos aquí un desenvolvemento gráfico dos coñecementos adquiridos na área de matemáticas, no epígrafe de xeometría, polo que a competencia matemática e científico-tecnolóxica estará moi presente.

Observación plástica

- Exploración das características, elementos, técnicas e materiais que as obras artísticas ofrecen e suxiren para a súa recreación e creación de obras novas.
- Documentación, rexistro e valoración de formas artísticas e artesanais representativas da expresión cultural de Galicia e doutras colectividades.
- Busca de información sobre producións artísticas, autoras e autores
- Diálogo ante unha obra de arte expresando o que gusta e non gusta, o significado que poidan ter certos elementos da obra (a cor, a liña, a técnica empregada, os materiais, a luz, a perspectiva...) coas sensacións producidas.
- Apreciación dos diferentes significados que pode ter unha obra de arte
- Valoración positiva da diversidade de opinións, de xuízos, de gustos e de argumentos relacionados coa expresión plástica.
- Iniciación á análise das formas de representación de volumes no plano segundo o punto de vista ou a situación no espazo.
- Análise e valoración da intención comunicativa das imaxes nos medios e tecnoloxías da información e da comunicación
- Comparación de mostras de diversos materiais e observación destes transformados en producións artísticas.
- Valoración e apreciación da obra artística como instrumento de comunicación persoal e de transmisión de valores culturais.

Expresión e creación plástica

- Emprego de tecnoloxías da información e da comunicación para o tratamento de imaxes, deseño e animación, e para a difusión dos traballos elaborados.
- Composición de pezas recreando as obras artísticas analizadas (ou aspectos delas), logo de busca de información sobre a obra, a época de elaboración, a autora ou o autor.
- Preparación de documentos propios da comunicación artística como carteis, guías ou programas de man para difundir e informar sobre unha exposición.
- Constancia e esixencia progresiva no proceso de realización aplicando estratexias creativas na composición

-Incorporación progresiva e utilización durante o proceso de produción dalgũa terminoloxía propia da linguaxe plástica.

-Seguimento cada vez máis autónomo dun proceso para chegar á materialización plástica dunha idea.

-Organización progresiva do proceso de elaboración concretando o tema xurdido desde a percepción sensorial, a imaxinación, a fantasía ou a realidade, prevendo os recursos necesarios para a realización, explorando as posibilidades de materiais e de instrumentos e mostrando confianza nas posibilidades de creación.

-Apreciación da orixinalidade como fundamento da conduta creativa e respecto ás obras doutras persoas.

TEMPORALIZACIÓN- non haberá unha temporalización concreta por trimestres como noutras materias, dado que traballaremos desde a realización de diferentes actividades os distintos contidos durante todo o curso, así en cada trimestre o alumnado traballará todos os contidos con diferentes actividades: debuxo, pintura, collage, murais, obras de creación propia ou copias de diferentes artistas, búsqueda de información sobre diferentes temas relacionados coa materia, traballos tanto individuais como en grupo...

VALORES CÍVICOS E SOCIAIS

Bloque 1: A identidade e a dignidade da persoa.

-O autoconceito. A percepción do estado de ánimo. A interpretación das emocións.

-A responsabilidade. O esforzo cara ao éxito persoal positivo para un mesmo e para os demais. As habilidades de organización para a realización das tarefas escolares.

-A iniciativa. A motivación intrínseca. A capacidade para tomar decisións de forma independente. O emprendemento.

-Os primeiros auxilios. A prevención de accidentes no ámbito familiar. Os primeiros auxilios a un mesmo.

Bloque 2: A comprensión e o respecto nas relacións interpersoais.

-As habilidades de comunicación. O diálogo. A comunicación non verbal activa. A quenda de palabra. A entoación como recurso da expresión.

-A empatía. A comprensión activa dos demais. As habilidades de escoita activa: O razoamento das ideas doutras persoas. A elaboración de ideas e opinións a partir das ideas e opinións doutros.

-A tolerancia. As diferenzas culturais. A detección de prexuízos. A conceptualización do dilema moral. A resolución de dilemas morais.

-Os dereitos e os deberes das persoas. A Declaración Universal dos Dereitos Humanos: igualdade de dereitos e non discriminación por razón de nacemento, raza, sexo, relixión, opinión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social.. A igualdade de dereitos de homes e mulleres e a corresponsabilidade nas tarefas domésticas e no coidado da familia.

Bloque 3: A convivencia e os valores sociais.

-As normas de convivencia. A implicación na xestión democrática das normas. Os valores sociais e a democracia. As notas características da democracia. Os valores cívicos na sociedade democrática. Os principios de convivencia na Constitución española e os símbolos comúns de España e os españois. O dereito e o deber de participar. As canles de participación

-A interdependencia e a cooperación. A solidariedade. A confianza mutua. As estratexias de axuda entre iguais e a colaboración.

-A resolución do conflito. As normas básicas da mediación non formal. A comprensión do conflito como oportunidade.

-O respecto e a conservación do medio. A análise da influencia da publicidade sobre o consumo.

TEMPORALIZACIÓN

A temporalización non terá un esquema estricto, xa que os contidos desta materia traballan sobre todo habilidades sociais, de coñecemento dun mesmo e de relación cos demais, polo tanto, irase traballando primeiro o coñecemento dun mesmo, o autocontrol e autovaloración. Logo o coñecemento dos demais, a empatía, as relacións sociais, procurando que o alumnado desenvolva habilidades de comunicación e relación social, con comprensión, respecto e tolerancia. O coñecemento dos dereitos e deberes, a resolución de conflitos ocuparán un tempo importante, ademais do coñecemento dos valores democráticos e da conservación do medio.

5-CRITERIOS DE AVALIACIÓN

CIENCIAS DA NATUREZA - Criterios de avaliación

Bloque 1. Iniciación á actividade científica.

1.1-Obter información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facendo predicións sobre sucesos naturais, integrando datos de observación directa e indirecta a partir da consulta de fontes básicas e comunicando os resultados.

1.2-Establecer conxecturas, tanto respecto de sucesos que acontecen dunha forma natural coma sobre os que acontecen cando se provocan, a través dun experimento ou dunha experiencia.

1.3-Comunicar de forma oral e escrita os resultados, presentándoos con apoios gráficos.

1.4-Traballar de forma cooperativa, apreciando o coidado pola seguridade propia e dos seus compañeiros, coidando as ferramentas e facendo uso adecuado dos materiais.

1.5-Coñecer as medidas de protección e seguridade persoal do plan de protección do centro e respectar as normas de uso dos instrumentos dos materiais de traballo.

1.6-Realizar un proxecto e presentar un informe establecendo un plan de traballo. Manexar diferentes técnicas de exposición dos resultados para a súa publicación interna.

Bloque 2. O ser humano e a saúde

2.1-Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións de relación do corpo humano, establecendo relacións entre eles e determinados hábitos de saúde.

2.2-Coñecer o funcionamento do corpo humano: células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas: a súa localización, forma, estrutura, funcións, coidados, etc.

2.3-Relacionar determinadas prácticas de vida co adecuado funcionamento do corpo. Adoptar estilos de vida saudables, coñecendo as repercusións para a saúde do seu modo de vida, tanto na escola coma fóra dela.

2.4-Sinalar a achega de científicos relevantes e a súa contribución á investigación.

Bloque 3. Os seres vivos.

3.1-Coñecer a estrutura e a fisioloxía das plantas, e as principais características da fotosíntese. Coñecer a clasificación de plantas e identificar a importancia da fotosíntese para os seres vivos.

3.2-Describir e explicar o medio natural. Coñecer as relacións entre os seres vivos. Cadeas alimentarias. Poboacións, comunidades e ecosistemas. Coñecer as características e os compoñentes dun ecosistema.

3.3-Coñecer a relación entre o ser humano e a biodiversidade, e identificar as causas da extinción de especies. Relacionar determinadas prácticas do ser humano co adecuado

respecto e coidado polo medio natural adoptando estilos de vida consecuentes, ser consciente das consecuencias para a vida no planeta das súas actuacións, tanto na escola coma fóra dela.

3.4-Coñecer como os cambios no medio, tanto os producidos por procesos naturais coma pola actividade humana, poden afectarlles aos seres vivos, aos compoñentes inertes e ao equilibrio na Terra. Respetar o equilibrio ecolóxico e recoñecer o patrimonio natural.

Bloque 4. Materia e enerxía.

4.1-Coñecer as leis básicas que rexen algunhas reaccións químicas, así como os principios elementais dalgúns fenómenos físicos.

4.2-Coñecer e aplicar algúns criterios para estudar e clasificar algúns materiais polas súas propiedades.

4.3-Efectuar experiencias e pequenas investigacións sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, realizándoas, extraendo conclusións e comunicando resultados.

4.4-Coñecer a utilización humana dos recursos naturais da Terra identificando algúns recursos físicos empregados na vida cotiá, e a necesidade de conservar estes recursos, especialmente a auga.

4.5-Coñecer os efectos dalgúns tipos comúns de contaminación e como as persoas os podemos previr ou reducir. Valorar a importancia de facer un uso responsable das fontes de enerxía.

Bloque 5. A tecnoloxía. Obxectos e máquinas.

5.1-Coñecer algúns tipos de máquinas e aparatos que se utilizan na vida cotiá e a súa utilidade.

5.2-Planificar a construción de obxectos e aparatos cunha finalidade previa utilizando fontes enerxéticas, operadores e materiais apropiados, e realizala, coa habilidade manual adecuada, combinando o traballo individual e en equipo, e presentar o obxecto construído así como un informe, tendo en conta as medidas de prevención de accidentes.

5.3-Coñecer as leis básicas que rexen a transmisión da corrente eléctrica.

5.4-Identificar as aplicacións diarias das máquinas na vida do ser humano e as medidas de prevención de accidentes no seu uso.

5.5-Utilizar as tecnoloxías da información e da comunicación de xeito eficaz e responsable.

CIENCIAS SOCIAIS- Criterios de avaliación

Bloque 1. Contidos comúns

1.1-Obter información concreta e relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, utilizando diferentes fontes (directas e indirectas). Utilizar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para obter información aprender e expresar contidos sobre Ciencias Sociais.

1.2-Desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo.

1.3-Realizar traballos e presentacións a nivel individual e grupal que supoñan a busca, selección e organización de textos de carácter social, xeográfico ou histórico, mostrando habilidade para traballar tanto individualmente como de xeito colaborador dentro dun equipo. Valorar o traballo en grupo, mostrando actitudes de cooperación e participación responsable, aceptando as diferenzas con respecto e tolerancia cara ás ideas e achegas alleas nos diálogos e debates.

1.4-Respectar a variedade dos diferentes grupos humanos e valorar a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre todos eles sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos.

1.5-Participar dun xeito eficaz e construtivo na vida social creando estratexias para resolver conflitos. Valorar a cooperación e o diálogo como forma de evitar e resolver

1.6conflitos, fomentando os valores democráticos.

1.7-Desenvolver a creatividade e o espírito emprendedor, aumentando as capacidades para aproveitar a información, as ideas e presentar conclusións innovadoras. Desenvolver actitudes de cooperación e de traballo en equipo, así como o hábito de asumir novos roles nunha sociedade en continuo cambio.

Bloque 2. O mundo que nos rodea.

2.1-Explicar como é e de que forma se orixinou o universo e os seus principais compoñentes. Describir as características principais do sistema solar, identificar diferentes tipos de astros e as súas características, situando ao planeta Terra no sistema solar.

2.2-Explicar os movementos da Terra e as súas consecuencias, asociando as estacións do ano para o efecto combinado da translación da Terra arredor do Sol, da inclinación do eixe de rotación e da proximidade ou distancia do Sol, e describindo a secuencia día-noite como efecto da rotación da Terra.

2.3-Identificar as capas da Terra segundo a súa estrutura, xa sexa interna ou externa, explicando algunhas das súas características básicas.

2.4-Explicar características da Lúa e dos movementos que realiza, identificando as fases lunares e as súas consecuencias.

2.5-Explicar as distintas formas de representar a superficie terrestre. Describir correctamente planos e mapas sinxelos interpretando a súa escala e signos convencionais. Identificar e manexar os conceptos de paralelos, meridianos e coordenadas xeográficas.

2.6-Identificar os elementos que inflúen no clima, explicando como actúan nel e adquirindo unha idea básica de clima e dos factores que o determinan. Recoñecer as zonas climáticas mundiais e os tipos climas de España e de Galicia. Explicar os trazos máis destacados das temperaturas e das precipitacións dos climas de España e de Galicia, identificando algunha especie vexetal propia de cada zona climática. Explicar as consecuencias que teñen as nosas accións sobre o clima e o cambio climático.

Bloque 3. Vivir en sociedade.

3.1-Explicar a importancia que ten a constitución para o funcionamento do Estado español, así como os dereitos, deberes e liberdades recollidos nesta.

3.2-Identificar a monarquía parlamentaria como forma de goberno e recoñecer a figura do rei, as súas funcións e a forma de sucesión da coroa en España. Identificar as institucións políticas máis importante de España e cales son as súas funcións así como os distintos dereitos e liberdades recollidos na constitución.

3.3-Describir a organización territorial do Estado español, distinguindo a administración municipal, provincial ou autonómica, así como as súas atribucións administrativas.

3.4-Valorar a diversidade cultural, social, política e lingüística do Estado español, respectando as diferenzas.

3.5-Comprender os principais conceptos demográficos e a súa relación cos factores xeográficos, sociais, económicos ou culturais.

3.6-Distinguir os principais trazos da poboación española e galega, explicando a súa evolución e a súa distribución demográfica, representándoa graficamente. Analizar os movementos migratorios da poboación española.

Bloque 4. As pegadas do tempo.

4.1-Identificar os feitos fundamentais da Historia de España e de Galicia na Idade Media, situándoos no espazo e o tempo. Describir as etapas históricas máis importantes da Idade Media na península ibérica.

4.2-Explicar a influencia da civilización árabe en España especificando o seu legado artístico, cultural e económico. Explicar o proceso de reconquista relacionándoo coa estrutura social e política dos reinos cristiáns. Describir as singularidades das tres culturas: musulmá, xudía e cristiá.

4.3-Describir o reinado dos Reis Católicos, definíndoo como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna.

4.4-Identificar os aspectos básicos da Historia de España e de Galicia na Idade Moderna localizándoos no espazo e o tempo. Explicar a evolución e a expansión da monarquía hispana durante o século XVI, diferenciando os reinados de Carlos I e de Felipe II.

4.5-Enumerar as principais transformacións que se produciron en España durante a Idade Moderna distinguindo os diferentes ámbitos: económico, social, político e cultural.

4.6-Avaliar os prexuízos ocasionados pola intolerancia social e relixiosa, relacionándoos coa reinstauración da Inquisición, a expulsión dos xudeus e a dos mouriscos. Explicar as causas da decadencia do Imperio durante o século XVII.

4.7-Describir as grandes achegas artísticas e culturais do Século de Ouro español, identificando os seus representantes máis destacados nos diferentes ámbitos da cultura e da arte.

4.8-Describir as causas e consecuencias da Guerra de Sucesión e o Tratado de Utrecht.

4.9-Describir a máxima expresión en España do despotismo Ilustrado con Carlos III.

4.10-Analizar e comentar unha serie de obras representativas da produción de Goya identificando a través delas algunhas características sociais e políticas do século XVIII.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA- LINGUA GALEGA E LITERATURA

Criterios de avaliación

Bloque 1. Comunicación oral: falar e escoitar.

1.1-Comprender textos orais sinxelos procedentes da radio, da televisión ou da internet, identificando os aspectos xerais máis relevantes así como as intencións, valores e opinións explícitos.

1.2-Valorar e utilizar os documentos audiovisuais dos medios de comunicación como instrumento de aprendizaxe.

1.3-Interpretar correctamente a retranscra, a ironía e os dobres sentidos, en situacións de comunicación nas que estes resulten bastante evidentes.

1.4-Comprender e producir textos orais propios do uso cotián ou do ámbito académico tanto en galego como en castelán. Elaborar textos orais sinxelos propios dos medios de comunicación.

1.5-Manter unha actitude de escoita activa, respectando as opinións dos demais. Participar nas diversas situacións de intercambio oral que se producen na aula amosando valoración e respecto polas normas que rexen a interacción oral. Amosar respecto e cooperación nas situacións de aprendizaxe en grupo.

1.6-Amosar interese por expresarse en público coherentemente, sen contradicións, sen repeticións innecesarias e usando nexos adecuados. Reforzar a eficacia comunicativa das súas mensaxes orais, coa utilización de elementos propios da linguaxe non verbal. Interesarse por amosar unha pronuncia e entoación adecuadas.

1.7-Usar, de maneira xeral, unha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.

1.8-Recoñecer, de maneira global, e valorar as diferenzas dialectais orais da lingua galega e da lingua castelá. Identificar a lingua galega con calquera contexto de uso oral.

Bloque 2. Comunicación escrita: ler.

2.1-Comprender, buscar, localizar e seleccionar información explícita en textos escritos de soportes variados (webs infantís, libros, carteis) e iniciar a realización de inferencias para determinar intencións e dobres sentidos bastante evidentes.

2.2-Interpretar e comprender, de maneira xeral, a información procedente de gráficos, esquemas sinxelos e ilustracións redundantes. Realizar o subliñado das ideas principais dun texto sinxelo, e esquematizar e resumir o seu contido. Utilizar certas estratexias para mellorar a lectura. Realizar diferentes tipos de lectura.

2.3-Utilizar as tecnoloxías da información para tratar a información nun texto sinxelo.

2.4-Ler expresivamente textos de diversa tipoloxía (dramatizando cando é preciso) con fluidez e precisión, atendendo á dicción, entoación, intensidade de voz, ritmo e velocidade, adecuados ás diversas situacións funcionais da lectura en voz alta (ler para que alguén goce escoitando, ler para dar a coñecer un texto descoñecido, ler para compartir información que se acaba de localizar), facendo participar á audiencia da súa interpretación.

2.5-Usar as bibliotecas da aula e do centro, así como as virtuais, con certa autonomía, comprendendo como se organiza e colaborando no seu coidado e mellora. Ter interese por ter unha biblioteca propia, física ou virtual.

2.6-Amosar interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación. Amosar certa autonomía lectora e capacidade de selección de textos do seu interese, así como ser quen de expresar preferencias.

2.7-Analizar textos sinxelos escritos en diferentes variedades da lingua galega e da lingua castelá.

Bloque 3. Comunicación escrita: escribir.

3.1-Usar, de maneira xeral, as estratexias de planificación, textualización e revisión do texto. Crear textos sinxelos de diferente tipoloxía que permitan narrar, describir, resumir, explicar e expoñer opinións, emocións e informacións relacionadas con situacións cotiás e aqueles que sexan característicos dos medios de comunicación.

3.2-Elaborar textos do ámbito académico para obter, organizar e comunicar información. Elaborar textos breves e sinxelos con creatividade, tanto en galego como en castelán.

3.3-Usar as TIC, con certa autonomía, para a busca de información, tratamento dos textos e realización de presentacións.

3.4-Utilizar recursos gráficos e paratextuais que faciliten a comprensión dos textos e contribúan á súa ilustración creativa.

3.5-Coidar a presentación dos traballos escritos en calquera soporte e valorar a lingua escrita como medio de comunicación.

Bloque 4: Coñecemento da lingua.

4.1-Utilizar terminoloxía lingüística e gramatical básica, funcionalmente, como apoio á comprensión e á produción de textos, así como aplicar o seu coñecemento no uso da lingua.

4.2-Coñecer e aplicar, de forma xeral, as normas ortográficas xerais e as de acentuación en particular, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas.

4.3-Utilizar correctamente as regras de puntuación, así como unha sintaxe adecuada nas producións orais e escritas.

4.4-Recoñecer e empregar os conectores básicos, así como outros elementos de cohesión.

4.5-Identificar o papel semántico do suxeito e transformar oracións activas sinxelas en pasivas, e viceversa, para mellorar a comprensión e a produción de textos.

4.6-Transformar un texto narrativo sinxelo de estilo directo noutro de estilo indirecto.

4.7-Ampliar o vocabulario a partir do uso do dicionario e do traballo e reflexión sobre as palabras que conforman a lingua.

4.8-Coñecer, de xeito xeral, as características relevantes da lingua galega e da lingua castelá, e identificar e valorar a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.

4.9-Establecer relacións elementais entre as diversas linguas, especialmente entre o galego e o castelán, as normas comúns e diferenciais tanto morfolóxicas como ortográficas.

Bloque 5: Educación literaria.

5.1-Escoitar, memorizar, reproducir e valorar textos procedentes da literatura popular galega e castelá, e da literatura galega e castelá en xeral.

5.2-Ler textos e obras en galego e castelán da literatura infantil, adaptadas á idade e en diferentes soportes.

5.3-Identificar as características dos diferentes xéneros e as figuras literarias, así como temas recorrentes.

5.4-Recrear e compoñer poemas e relatos sinxelos a partir de modelos dados.

5.5-Participar activamente en dramatizacións de textos literarios.

5.6-Valorar a literatura en calquera lingua, especialmente aquela en lingua galega e en lingua castelá, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal.

5.7-Amosar interese, respecto e tolerancia ante as diferenzas persoas, sociais e culturais.

MATEMÁTICAS- Criterios de avaliación

Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en Matemáticas.

1.1-Describir e analizar situacións de cambio para atopar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos e funcionais, valorando a súa utilidade para facer predicións.

1.2-Coñecer algunhas características do método do traballo científico en contextos de situacións problemáticas que hai que resolver.

1.3-Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao traballo matemático. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situacións descoñecidas. Reflexionar sobre as decisións tomadas, aprendendo para situacións futuras.

1.4-Seleccionar e utilizar as ferramentas tecnolóxicas e estratexias para o cálculo, para coñecer os principios matemáticos e resolver problemas.

1.5-Expresar verbalmente de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema.Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas.

1.6-Afondar en problemas resoltos, formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas, etc.

Bloque 2. Números.

2.1-Ler, escribir e ordenar utilizando razoamentos apropiados, distintos tipos de números (romanos, naturais, fraccións e decimais ata as milésimas).

-Interpretar diferentes tipos de números segundo o seu valor, en situacións da vida cotiá.

2.2-Realizar operacións e cálculos numéricos mediante diferentes procedementos, incluído o cálculo mental, facendo referencia implícita ás propiedades das operacións, en situación de resolución de problemas.

2.3-Utilizar os números enteiros, decimais e fraccionarios para interpretar e intercambiar información en contextos da vida cotiá.

2.4-Operar cos números tendo en conta a xerarquía nas operacións, aplicando as propiedades destas, as estratexias persoais e os diferentes procedementos que se utilizan segundo a natureza do cálculo que se realizará (algoritmos escritos, cálculo mental, tenteo, estimación, calculadora), usando o máis adecuado.

2.5-Coñecer, utilizar e automatizar algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións da vida cotiá.

2.6-Identificar, resolver problemas da vida cotiá, adecuados ao seu nivel, establecer conexións entre a realidade e as matemáticas e valorar a utilidade dos coñecementos matemáticos adecuados reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.

2.7-Coñecer a numeración romana e o seu uso no contexto da vida real.

Bloque 3. Medidas.

3.1-Escoller os instrumentos de medida máis pertinentes en cada caso, estimando a medida de magnitudes de lonxitude, capacidade, masa e tempo facendo previsións razoables.

3.2-Operar con diferentes medidas.

3.3-Coñecer as unidades de medida do tempo e as súas relacións, utilizándoas para resolver problemas da vida diaria.

3.4-Coñecer o sistema sesaxesimal para realizar cálculos con medidas angulares.

3.5-Identificar e resolver problemas da vida cotiá adecuados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos acomodados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.

Bloque 4. Xeometría.

4.1-Utilizar as nocións xeométricas de paralelismo, perpendicularidade, simetría, xeometría, perímetro e superficie para describir e comprender situacións da vida cotiá.

4.2-Coñecer as figuras planas: cadrado, rectángulo, romboide, triangulo, trapecio e rombo. Comprender o método de calcular a área dun paralelogramo, triángulo, trapecio e rombo. Calcular a área de figuras planas.

4.3-Utilizar as propiedades das figuras planas para resolver problemas.

4.4-Identificar, resolver problemas da vida cotiá acomodados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos acomodados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.

Bloque 5. Estatística e probabilidade.

5.1-Realizar, ler e interpretar representacións gráficas dun conxunto de datos relativos ao medio inmediato.

5.2-Facer estimacións baseadas na experiencia sobre o resultado de situacións sinxelas nas que interveña o azar e comprobar este resultado.

5.3-Recoller e rexistrar unha información cuantificable, utilizando algúns recursos sinxelos de representación gráfica: gráficos dobres, táboas de datos, bloques de barras, diagramas lineares... comunicando a información.

5.4-Identificar e resolver problemas da vida cotiá relacionados coa interpretación de datos acomodados ao seu nivel e establecer conexións coa realidade cotiá.

PLÁSTICA-

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

BLOQUE 1. EDUCACIÓN AUDIOVISUAL

- B1.1. Distinguir as diferenzas fundamentais entre as imaxes fixas e en movemento, clasificándoas seguindo patróns aprendidos.

- B1.2. Identificar e describir os materiais, utensilios e soportes, texturas, formas e cores; comprobando as posibilidades que chegan para a creación artística.

- B1.3. Aproximarse á lectura, análise e interpretación da arte e as imaxes fixas e en movemento nos seus contextos culturais e históricos, comprendendo, de maneira crítica, o significado e función social, sendo capaz de elaborar imaxes novas a partir dos coñecementos adquiridos.

BLOQUE 2. EXPRESIÓN ARTÍSTICA

- B2.1. Experimentar coas imaxes como unha ferramenta para deseñar documentos de información e comunicación (carteis, guías, folletos etc.)

- B2.2. Realizar planos, mapas e carteis, individualmente e en grupo; manexando as ferramentas básicas do debuxo xeométrico.

- B2.3. Imaxinar, debuxar e elaborar obras tridimensionais con diferentes materiais.

- B2.4. Representa, de forma persoal, ideas, accións e situacións valéndose dos elementos que configuran a linguaxe visual.

- B2.5. Participar con interese, coidando e respectando o material, os utensilios e os espazos, desenvolvendo a iniciativa e a creatividade, respectando as normas e as regras previamente establecidas.

- B2.6. Amosar interese polo traballo, apreciando e valorando a correcta realización de actividades e a presentación.

- B2.7. Utilizar e manexar as tecnoloxías da información e da comunicación como medio de información, investigación e deseño.

BLOQUE 3. DEBUXO XEOMÉTRICO

- B3.1. Coñecer e utilizar as ferramentas básicas do debuxo xeométrico

VALORES CÍVICOS E SOCIAIS- Criterios de avaliación

Bloque 1: A identidade e a dignidade da persoa.

-Sentir e mostrar satisfacción persoal baseándose na autoavaliación do desenvolvemento persoal, na integración do aspecto físico e das calidades persoais e na autopercepción dos propios estados de ánimo.

-Desenvolver capacidades para tomar decisións de forma independente, emprendendo actuacións e manexando as dificultades superando frustracións e sentimentos negativos ante os problemas.

-Desenvolver ao máximo das posibilidades o propio potencial, mantendo unha motivación intrínseca e esforzándose para o logro de éxitos individuais e compartidos.

-Ser capaz de realizarse primeiros auxilios en caso de necesidade tendo en conta as medidas preventivas e valorando a importancia de previr accidentes domésticos.

Bloque 2: A comprensión e o respecto nas relacións interpersoais.

-Aplicar as estratexias de comunicación non verbal de modo adecuado ao contido verbal e realizar unha comunicación non verbal activa, utilizando coordinadamente a linguaxe verbal e o non verbal.

-Elaborar ideas e opinións razoando e tendo en conta as dos interlocutores. Realizar unha comprensión activa dos demais utilizando habilidades de escoita e empregando o pensamento de perspectiva.

-Comprender o que é un dilema moral e resolver dilemas morais para detectar prexuízos relativos ás diferenzas culturais.

-Comprender a declaración da igualdade de dereitos e non discriminación por razón de nacemento, raza, sexo, relixión, opinión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social aplicándoa á análise do ámbito social.

Bloque 3: A convivencia e os valores sociais.

-Valorar a solidariedade como un elemento clave da boa convivencia. Participar na vida cívica de modo pacífico afrontando o conflito como oportunidade de aprendizaxe e de crecemento persoal.

-Aplicar normas básicas da mediación non formal reflexionando sobre conflitos escolares habituais.

-Implicarse na xestión democrática das normas empregando o sistema de valores persoal que se constrúe a partir dos valores universais.

-Comprender e valorar a igualdade de dereitos de homes e mulleres e a corresponsabilidade nas tarefas domésticas e no coidado da familia. Coñecer e expresar as notas características da democracia e a importancia dos valores cívicos na sociedade democrática realizando razoamentos críticos

-Coñecer e respectar os valores socialmente recoñecidos, especificando os principios básicos de convivencia na Constitución española e comprendendo o dereito e o deber de participar.

-Analizar criticamente a influencia da publicidade sobre o consumo utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación.

6-ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

CIENCIAS DA NATUREZA

Bloque 1. Iniciación á actividade científica.

-Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, en fontes directas ou indirectas, analízala, saca conclusións, comunica a súa experiencia reflexionando acerca do proceso seguido. Utiliza medios propios para a observación, como instrumentos ópticos e de medida; consulta e utiliza documentos escritos, imaxes e gráficos.

-Realiza pequenos experimentos ou experiencias, e establece conxecturas tanto de feitos que suceden dunha forma natural coma sobre os que acontecen cando se provocan.

-Utiliza, de xeito adecuado, o vocabulario correspondente a cada un dos bloques de contidos.

-Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, mostrando habilidades para a resolución pacífica de conflitos. Coñece e representa actividades de primeiros auxilios. Coñece e respecta as normas de uso e de seguridade dos instrumentos e dos materiais de traballo.

-Manifesta autonomía na planificación e na execución de accións e tarefas, tendo iniciativa na toma de decisións. Presenta os traballos de xeito ordenado, clara e limpo, en soporte papel e dixital. Realiza un proxecto e presenta un informe, utilizando soporte papel e/ou dixital e recollendo información de diferentes fontes, sobre as enerxías renovables e non-renovables; comunica oralmente as experiencias realizadas, e apóiase en imaxes e breves textos escritos seguindo pautas.

Bloque 2. O ser humano e a saúde.

-Observa, identifica, describe e localiza os principais órganos implicados na realización da función de relación do corpo humano, establecendo algunhas relacións fundamentais entre eles e algúns hábitos de saúde.

-Identifica e explica algunhas características do funcionamento do corpo humano: células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas; localizándoos, identificándoos segundo forma, estrutura e funcións.

-Recoñece e explica estilos de vida saudables e os seus efectos sobre o coidado e o mantemento dos diferentes órganos e aparatos.. Identifica e explica hábitos saudables para previr enfermidades, e mantén unha conduta responsable. Coñece e explica algúns avances da ciencia que melloran a saúde.

-Coñece e utiliza técnicas de primeiros auxilios e represéntaas en situacións simuladas.

-Manifesta autonomía na planificación e na execución de accións e tarefas, e desenvolve iniciativa na toma de decisións, identificando os criterios e as consecuencias das decisións tomadas.

Bloque 3. Os seres vivos.

-Define e comprende o concepto de medio natural. Coñece e relaciona a estrutura e a fisioloxía das plantas, describindo as principais características da fotosíntese e recoñecendo a súa importancia para a vida no planeta.

-Observa e identifica as principais relacións entre os seres vivos, describindo as principais características das cadeas alimentarias: poboacións, comunidades e ecosistemas. Observa, identifica e describe as características e os compoñentes dun ecosistema. Ecosistemas: pradería, poza, bosque, litoral e cidade.

-Identifica e explica a relación entre o ser humano e a biodiversidade detectando e exemplificando as causas da extinción de especies. Establece e explica a relación entre as actuacións do ser humano e a biodiversidade. Propón accións argumentadas para evitar a extinción de especies.

-Coñece as principais características da biosfera, explicando e identificando diferentes hábitats dos seres vivos. Mostra interese pola observación e polo estudo rigoroso de todos os seres vivos. Manifesta hábitos de respecto e coidado cara aos seres vivos, e identifica as figuras de protección do medio natural. Identifica e describe algunhas das actuacións do home que modifican o medio natural.

Bloque 4. Materia e enerxía.

-Estuda e clasifica algúns materiais polas súas propiedades. Coñece a utilidade dalgúns avances, produtos e materiais para o progreso da sociedade.

-Coñece e utiliza diferentes procedementos sinxelos para a medida da masa e do volume dun corpo, e identifica e explica fenómenos observables en termos de diferenzas de densidade. Identifica as principais características da flotabilidade de determinados

corpos nun medio líquido e úsaas para explicar algún fenómeno físico observable en termos de diferenzas de densidade.

-Identifica e expón as principais características das reaccións químicas (combustión...) e separa os compoñentes dunha mestura mediante métodos como a filtración, evaporación, etc.

-Identifica e explica diferentes formas de enerxía: mecánica, lumínica, sonora, eléctrica, térmica e química.

-Realiza sinxelas experiencias para predicir cambios no movemento, na forma ou no estado dos corpos, por efecto das forzas ou das achegas de enerxía.

-Respecta as normas de uso, seguridade e conservación dos instrumentos e dos materiais de traballo.

-Identifica os principais usos e aplicacións, en distintas actividades da sociedade actual de materiais elaborados ao aplicar as novas investigacións científicas ao desenvolvemento tecnolóxico: papel, pinturas, fibras, plásticos, cerámicas e aliaxes.

-Identifica e explica as diferenzas entre as fontes de enerxías renovables e as non-renovables, e argumenta sobre as accións necesarias para o desenvolvemento enerxético, sustentable e equitativo.

-Identifica e explica os efectos dalgúns tipos comúns de contaminación, e expón algunhas das accións coas que podemos previla ou reducir.

Bloque 5. A tecnoloxía. Obxectos e máquinas.

-Identifica algunha das aplicacións dos obxectos e das máquinas, e a súa utilidade para facilitar as actividades humanas. Le e expón biografías de investigadores, inventores e científicos. Coñece os avances da ciencia no fogar e na vida cotiá, na cultura e no ocio, na arte, na música, no cine e no deporte.

-Observa e analiza operadores para obter información da súa utilización na construción dun aparato. Constrúe algunha estrutura sinxela que cumpra unha función ou condición para resolver un problema a partir de pezas moduladas

-Utiliza os recursos proporcionados polas tecnoloxías da información para buscar información de xeito guiado, comunicala e colaborar na realización dun proxecto. Usa de xeito autónomo o tratamento de textos. Elabora un informe como técnica para o rexistro dun plan de traballo, comunicando, de forma oral e escrita, as conclusións.

-Toma conciencia da necesidade de controlar o tempo de entretemento coas tecnoloxías da información e da comunicación, e do seu poder de adicción.

CIENCIAS SOCIAIS

Bloque 1. Contidos comúns.

-Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analízaa, obtén conclusións, reflexiona acerca do proceso seguido e comunícao oralmente e por escrito. Utiliza a Tecnoloxías da Información e a Comunicación para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados.

-Analiza informacións relacionadas coa área e manexa imaxes, táboas, gráficos, esquemas, resumos e as Tecnoloxías da Información e a Comunicación.

-Realiza as tarefas encomendadas e presenta os traballos de xeito ordenado, claro e limpo. Utiliza con rigor e precisión o vocabulario adquirido para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados. Expón oralmente, de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área, que manifesten a comprensión de textos orais e/ou escritos.

-Realiza traballos e presentacións a nivel individual e grupal que supoñen a busca, selección e organización de textos de carácter xeográfico, social e histórico. Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, e mostra habilidades para a resolución pacífica de conflitos. Participa en actividades de grupo adoptando un comportamento responsable, construtivo e solidario e respecta os principios básicos do funcionamento democrático.

-Valora a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre os diferentes grupos humanos sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos. Participa dun xeito eficaz e construtivo na vida social e crea estratexias para resolver conflitos. Identifica e utiliza os códigos de conduta e os usos xeralmente aceptados nas distintas sociedades e ámbitos

-Mostra actitudes de confianza en si mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese, creatividade na aprendizaxe e espírito emprendedor que o fan activo ante as circunstancias que o rodean. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións.

-Desenvolve actitudes de cooperación e de traballo en equipo, valora as ideas alleas e reacciona con intuición, apertura e flexibilidade ante elas. Planifica traballos en grupo, coordina equipos, toma decisións e acepta responsabilidades.

Bloque 2. O mundo que nos rodea.

-Describe como é e de que forma se orixinou o universo, explica os seus principais compoñentes identificando galaxia, estrela, planeta, satélite, asteroide e cometa. Describe as características, compoñentes e movementos do sistema solar, localizando o Sol no centro deste e os planetas segundo a súa proximidade.

-Describe a localización da Terra no sistema solar. Explica a forma e algunhas características da Terra vista desde o espazo. Define o movemento de translación terrestre, e asocia as estacións do ano ao seu efecto. Identifica as estacións, fixa a súa duración, e describe a luz solar nelas e os seus efectos sobre os seres vivos. Explica o día e a noite como consecuencia da rotación terrestre e como unidades para medir o tempo.

-Identifica, nomea e describe as capas da Terra, e algunhas das súas características.

-Define a translación da Lúa e identifica e nomea as fases lunares. Explica, de forma sinxela, a formación das mareas como consecuencia da influencia da Lúa sobre a Terra. Describe a que se deben a formación das eclipses e nomea distintos tipos.

-Explica as distintas formas de representación da Terra: planos, mapas, planisferios e globos terráqueos. Describe características do globo terráqueo e do planisferio. Identifica e clasifica os diferentes tipos de mapas. Define que é a escala nun mapa e distingue entre escala gráfica e escala numérica. Explica e manexa os conceptos de paralelos e meridianos.

-Define clima, nomea os seus elementos e identifica os factores que determinan o clima da súa zona. Explica que é unha zona climática, nomea as tres zonas climáticas do planeta e describe as súas características principais. Explica por que as plantas teñen características especiais segundo a zona climática na que crecen.

-Describe e sinala nun mapa os tipos de climas de España e de Galicia, e as zonas as que afecta cada un. Interpreta e analiza climogramas de distintos territorios de España e relaciónaos co clima ao que pertencen. Indica que temperaturas e que precipitacións son características de cada tipo de clima en España e en Galicia. Identifica algunha especie vexetal propia de cada zona climática de España.

-Observa e describe os efectos do cambio climático e as accións necesarias para combatelo.

Bloque 3. Vivir en sociedade.

-Identifica, respecta e valora os principios democráticos máis importantes establecidos na constitución. Explica a importancia que a constitución ten para o funcionamento do Estado español. Recoñece a figura do rei e as súas funcións como xefe do Estado

-Identifica e comprende a división de poderes do Estado e cales son as funcións recollidas na constitución para cada un deles.

-Explica as funcións do Goberno e a súa composición e reconece a importancia da súa toma de decisións en asuntos que afectan todo o Estado.

-Identifica as principais institucións do Estado español e describe as súas funcións e a súa organización. Describe a bandeira e o escudo de España e de Galicia.

-Explica a organización territorial de España, nomea as estruturas básicas de goberno e localiza en mapas políticos as cidades autónomas e as distintas comunidades autónomas que forman España, así como as súas provincias. Identifica os distintos tipos de eleccións como unha forma de participar no funcionamento do municipio, da comunidade autónoma, da cidade autónoma e de España.

-Valora, partindo da realidade do estado español, a diversidade cultural, social, política e lingüística nun mesmo territorio como fonte de enriquecemento cultural. Identifica as tradicións e costumes de Galicia, as súas características, as súas orixes e o seu significado.

-Define demografía, comprende os principais conceptos demográficos e calcúlaos. Interpreta unha pirámide de poboación. Describe os principais trazos da poboación española e galega e explica a súa evolución e os factores que condicionan a súa distribución. Sitúa nun mapa os principais núcleos de poboación en España e Galicia. Reconece a importancia dos procesos migratorios no mundo e no noso contorno, explicando o éxodo rural e os principais problemas actuais da poboación.

Bloque 4. As pegadas do tempo.

-Localiza no espazo e o tempo os feitos fundamentais da Historia de España e de Galicia na Idade Media.

-Sitúa nunha liña do tempo as etapas históricas máis importantes da Idade Media na península ibérica: reino visigodo, al-Ándalus e os reinos cristiáns. Representa nunha liña do tempo os principais feitos históricos relativos a al-Ándalus e aos reinos cristiáns. Describe o legado artístico, cultural, e económico do al-Ándalus. Explica o proceso da reconquista e repoboación dos reinos cristiáns.

-Describe a importancia do Camiño de Santiago.

-Explica como estaba estruturada a sociedade na Idade Media e a súa relación coa propiedade da terra como símbolo de poder.

- Explica a importancia da convivencia das tres culturas como un elemento enriquecedor para a cultura hispana. Identifica a Escola de Tradutores de Toledo como lugar de encontro de sabios e intelectuais das tres culturas e explica por que foi tan importante.
- Describe e sitúa nunha liña do tempo os feitos máis destacados do reinado dos Reis Católicos. Explica as causas que motivaron as grandes expedicións marítimas.
- Localiza nunha liña de tempo os monarcas da dinastía da Austria que reinou en España durante os séculos XVI e XVII. Explica os feitos máis importantes dos reinados de Carlos I e Felipe II. Identifica os territorios que abranguía a monarquía hispánica durante o reinado de Carlos I e durante o reinado de Felipe II.
- Enumera as principais transformacións sociais, económicas, políticas e culturais que se produciron na Idade Moderna. Describe a estrutura social dos territorios peninsulares nos séculos XVI e XVII.
- Explica as características principais do Século de Ouro. Recoñece os personaxes clave do século de Oro e as súas achegas culturais e artísticas. Describe as achegas das principais figuras do barroco español: Velázquez, Murillo, etc.
- Recoñece os bandos contendentes na Guerra de Sucesión e analiza as consecuencias do Tratado de Utrecht. Describe as características xerais do reinado de Carlos III, do Despotismo Ilustrado e o seu significado.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA- LINGUA GALEGA E LITERATURA

Bloque 1. Comunicación oral: falar e escoitar.

- Comprende as ideas principais dun texto oral sinxelo, procedentes da radio, da televisión ou de internet, identifica o tema e elabora un resumo. Comprende o significado literal e inferencial dun texto oral sinxelo, distinguindo, de maneira xeral, información de opinión.
- Accede a documentos audiovisuais e dixitais, para obter, seleccionar e clasificar a información relevante e necesaria para realizar traballos ou completar información, valorando os medios de comunicación como instrumento de aprendizaxe. Elabora textos orais sinxelos imitando modelos de calquera medio de comunicación.
- Interpreta en producións orais a retranscrición, a ironía e os dobres sentidos.
- Participa axeitadamente nunha conversa entre iguais, comprendendo o que di o interlocutor e intervindo coas propostas propias. Segue unha exposición da clase e extrae, de xeito global, as ideas máis destacadas. Iníciase na elaboración de pequenas exposicións orais na aula. Participa activamente no traballo en grupo, así como nos

debates, atendendo as intervencións dos demais sen interromper e respectando as súas opinións e quendas de palabra. Identifica o grao de formalidade da situación de comunicación e axusta a este a súa produción.

-Respecta as opcións lingüísticas dos participantes nos intercambios orais e é consciente da posibilidade de empregar tanto a lingua galega como a lingua castelá en calquera intercambio oral dentro da escola ou fóra dela.

-Exprésase cunha pronuncia e dicción correctas: articulación, ritmo, entoación e volume. Emprega unha postura e xestualidade adaptada ao discurso, para reforzalo e facilitar a súa comprensión. Participa na conversa formulando e contestando preguntas.

-Planifica e elabora un discurso oral coherente, sen contradicións nin repeticións innecesarias, utilizando un vocabulario adecuado á súa idade, os nexos adecuados, pronunciación e entoación correctas tanto en galego como en castelán.

-Elabora textos sinxelos propios dos medios de comunicación, tanto en galego como en castelán.

-Usa, de maneira xeral, unha linguaxe non sexista e respectuosa coas diferenzas

-Valora as diferenzas dialectais orais da lingua galega e da lingua castelá como un símbolo de riqueza lingüística e cultural e o estándar como variante unificadora.

-Recoñece a validez das linguas, especialmente da lingua galega para conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas.

Bloque 2: Comunicación escrita: ler.

-Comprende a información relevante de textos procedentes dos medios de comunicación social ou propios de situacións cotiás. Identifica as ideas principais e secundarias dun texto. Busca, localiza e selecciona información concreta dun texto sinxelo. Identifica o punto de vista do autor e diferencia, de maneira xeral, información e opinión. Emprega o dicionario para resolver as dúbidas de vocabulario que atopa nos textos. Fai unha lectura rápida, selectiva ou integral en función das necesidades de cada momento.

-Interpreta e comprende, de maneira xeral, a información de gráficos, esquemas sinxelos e ilustracións redundantes, relacionándoa co contido do texto que acompaña..

-Realiza o subliñado das ideas principais dun texto sinxelo. Esquematiza as ideas dun texto sinxelo, indicando as ideas principais e secundarias. Realiza o resumo dun texto sinxelo.

-Deduce o posible contido dun texto sinxelo antes de lelo, axudándose do título e as ilustracións. Relé un texto e marca as palabras clave para acadar a comprensión integral, cando é preciso.

-Utiliza as tecnoloxías da información para localizar, seleccionar e organizar a información nun texto sinxelo adecuado á súa idade. Utiliza dicionarios dixitais para interpretar a información dun texto.

-Realiza diferentes tipos de lectura en función de cada texto: de investigación, de aprendizaxe, de gozo persoal ou de resolución de problemas.

-Descodifica con precisión e rapidez as palabras. Le textos en voz alta con fluidez e precisión. Le textos en voz alta con ritmo, velocidade e ton da voz adecuados. Le en voz alta adaptándose ao interese do auditorio: gozar escoitando, obter nova información... Fai lecturas dramatizadas de textos.

-Usa a biblioteca de aula e do centro, e as bibliotecas virtuais con certa autonomía, para obter datos e informacións, e colabora no seu coidado e mellora. Amosa interese pola conservación e organización dos seus libros, físicos ou virtuais, en lingua galega.

-Amosa interese pola lectura en lingua galega e en lingua castelá como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación. Selecciona persoalmente as lecturas que desexa realizar e é quen de xustificalas en función dos seus gustos e necesidades.

-Expresa, de maneira sinxela, opinións e valoracións sobre as lecturas feitas.

-Identifica, de maneira global, as diferenzas lingüísticas, bastante evidentes, das variedades da lingua galega e da lingua castelá.

Bloque 3. Comunicación escrita: escribir.

-Planifica a elaboración do texto, antes de comezar a escribir, xerando ideas, seleccionando e estruturando a información, mediante notas, esquemas ou guións. Elabora o texto cunha estrutura definida, con coherencia e cohesionando, de maneira xeral, os enunciados, utilizando os signos de puntuación, as normas ortográficas e morfosintácticas básicas e empregando unha linguaxe non sexista, e facendo uso do dicionario cando sexa preciso.

-Elabora, en diferentes soportes, textos propios da vida cotiá e académica, imitando modelos: cartas, diarios, mensaxes curtas, normas, notas... redacta textos xornalísticos e diferentes tipos de textos seguindo un guión establecido, con coherencia. Resume o contido de textos sinxelos..

-Elabora textos escritos propios do ámbito académico para obter, organizar e comunicar información.

-Elabora textos sinxelos que combinan a linguaxe verbal e non verbal: carteis, anuncios, cómics, contos, poemas, cancións e anécdotas. Escribe textos sinxelos de carácter creativo. Aprecia os usos creativos da linguaxe.

-Busca e selecciona información en lingua galega e en lingua castelá en diferentes fontes e soportes dixitais. Emprega procesadores de textos con certa autonomía. Utiliza, habitualmente, correctores de textos en lingua galega e en lingua castelá. Utiliza as TIC, con certa autonomía, para realizar presentacións elementais.

-Coida a presentación dos textos seguindo as normas básicas de presentación establecidas: marxes, disposición no papel, limpeza, calidade caligráfica, separación entre parágrafos, interliñado... en calquera soporte. Valora a lingua escrita como medio de comunicación.

Bloque 4. Coñecemento da lingua.

-Recoñece as diferentes categorías gramaticais pola súa función na lingua: substantivo, determinante, pronome, adxectivo, adverbio, verbo, preposición e conxunción. Conxuga e usa con corrección as formas verbais persoais e non persoais dos verbos. Diferencia as sílabas que conforman cada palabra, diferenciando a sílaba tónica das átonas. Recoñece as oracións simples, comprende o seu significado, recoñece os seus constituíntes inmediatos (suxeito e predicado) e identifica o verbo como núcleo da oración.

-Aplica xeralmente as normas de acentuación xerais, tanto en lingua galega como en lingua castelá e de acentuación diacrítica e aprecia o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas. Coñece e utiliza as normas ortográficas, aplicándoas nas súas producións escritas, con especial atención ás regras do *h*, *b/v*, *c/cc*, *x*, *ll*. Coñece as diferencias ortográficas entre o galego e o castelán

-Emprega con corrección os signos de puntuación, facendo unha valoración dos resultados. Usa unha sintaxe adecuada nas súas producións. Respecta, de xeito xeral, as normas morfosintácticas de colocación do pronome átono no idioma galego.

-Usa diversos conectores básicos entre oracións. Recoñece determinados procesos de cohesión nos textos.

-Identifica, en oracións sinxelas, o papel semántico do suxeito. Recoñece se a oración é activa ou pasiva e é quen de facer a transformación dunha noutra.

-Transforma un texto sinxelo narrativo de estilo directo noutro de estilo indirecto.

-Usa axeitadamente o dicionario en papel ou dixital para buscar calquera palabra, seleccionando a acepción precisa segundo cada contexto e como consulta ortográfica. Recoñece e crea palabras derivadas e compostas, identificando e formando familias de palabras. Recoñece e usa sinónimos, antónimos, homónimos, palabras polisémicas de uso frecuente e frases feitas.

-Coñece, de xeito xeral, as características máis relevantes (históricas, socioculturais...) da lingua galega e da lingua castelá, as semellanzas e diferenzas entre ambas. Identifica e valora a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.

-Recoñece, de forma xeral, e evita as interferencias entre as linguas que está a aprender. Identifica diferenzas, regularidades e semellanzas, ortográficas e léxicas entre todas as linguas que coñece ou está a aprender, como punto de apoio para a súa aprendizaxe.

Bloque 5. Educación literaria.

-Escoita, memoriza e reproduce textos procedentes da literatura popular oral galega e castelá (refráns, adiviñas, lendas, contos, poemas, ditos, cantigas...) e da literatura galega e castelá en xeral. Valora os textos da literatura oral galega e castelá como fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal.

-Le en silencio e en voz alta obras e textos en galego e castelán da literatura infantil, adaptadas á idade e en diferentes soportes.

-Identifica as características principais dos diferentes xéneros literarios: narrativa, poesía e teatro. Distingue algúns recursos retóricos e métricos propios dos poemas. Identifica e emprega algunhas figuras literarias: comparacións, personificacións, hipérbolos e xogos de palabras. Identifica os temas recorrentes na literatura.

-Recrea e compón poemas e relatos, a partir de modelos sinxelos, para comunicar sentimentos, emocións, estados de ánimo e lembranzas. Participa activamente en dramatizacións de textos literarios.

-Valora a literatura en calquera lingua, especialmente aquela en lingua galega e en lingua castelá, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal.

-Compara imaxes, símbolos e mitos sinxelos doutras culturas cos da cultura galega, amosando interese e respecto. Amosa curiosidade por coñecer outras costumes e formas de relación social, respectando e valorando a diversidade cultural.

MATEMÁTICAS

Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas.

-Comunica verbalmente de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema de matemáticas ou en contextos da realidade.

-Analiza e comprende o enunciado dos problemas (datos, relacións entre os datos, contexto do problema). Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na

resolución de problemas. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas. Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas que hai que resolver, contrastando a súa validez e valorando a súa utilidade e eficacia

-Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos e funcionais. Realiza predicións sobre os resultados agardados, utilizando os patróns e as leis encontrados, analizando a súa idoneidade e os erros que se producen.

-Afonda en problemas unha vez resoltos, analizando a coherencia da solución e buscando outras formas de resolvelos. Considera problemas, a partir dun resolto, variando os datos, propoñendo novas preguntas, conectándoo coa realidade, buscando outros contextos, etc.

-Elabora informes sobre o proceso de investigación realizado, expoñendo as súas fases, valorando os resultados e as conclusións obtidas.

-Practica o método científico, sendo ordenado, organizado e sistemático. Planifica o proceso de traballo con preguntas axeitadas: que quero descubrir?, que teño?, que procuro?, como o podo facer?, non me equivoquei ao facelo?, a solución é adecuada?

-Realiza estimacións sobre os resultados esperados e contrasta a súa validez, valorando os pros e os contras do seu uso. Elabora conxecturas e busca argumentos que as validen ou as refuten, en situacións que hai que resolver, en contextos numéricos, xeométricos ou funcionais.

-Desenvolve e amosa actitudes axeitadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada. Considera a resolución de retos e problemas coa precisión, co esmero e co interese axeitados ao seu nivel educativo e á dificultade da situación

-Toma decisións nos procesos de resolución de problemas valorando as súas consecuencias e a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade. Reflexiona sobre os problemas resoltos e sobre os procesos desenvolvidos, valorando as ideas clave, aprendendo para situacións futuras similares, etc.

-Emprega ferramentas tecnolóxicas para a realización de cálculos numéricos, para aprender e para resolver problemas. Utiliza a calculadora para a realización de cálculos numéricos, para aprender e para resolver problemas.

-Realiza un proxecto, elabora e presenta un informe creando documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son...), buscando, analizando e

seleccionando a información relevante, utilizando a ferramenta tecnolóxica adecuada e compartíndoos cos seus compañeiros

Bloque 2. Números.

-Utiliza os números ordinais en contextos reais. Identifica os números romanos aplicando o coñecemento á comprensión de datos. Le, escribe e ordena en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais ata as milésimas) interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.

-Interpreta en textos numéricos e da vida cotiá, números naturais, fraccións e decimais ata as milésimas, utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor da posición de cada unha das súas cifras. Ordena números enteiros, decimais e fraccións básicas por comparación, representación na recta numérica e transformación duns noutros.

-Calcula e compara fraccións equivalentes. Redondea números decimais á décima, centésima ou milésima máis próxima. Ordena fraccións aplicando a relación entre fracción e número decimal.

-Opera cos números coñecendo a xerarquía das operacións. Utiliza diferentes tipos de números en contextos reais, establecendo equivalencias entre eles, identificándoos e utilizándoos como operadores na interpretación e na resolución de problemas. Estima e comproba resultados mediante diferentes estratexias.

-Realiza sumas e restas de fraccións co mesmo denominador. Calcula o produto dunha fracción por un número. Realiza operacións con números decimais.

-Emprega e automatiza algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións cotiás.

-Descompón de forma aditiva e de forma multiplicativa, números menores dun millón, atendendo ao valor de posición das súas cifras. Descompón números decimais atendendo ao valor de posición das súas cifras. Descompón números decimais atendendo ao valor de posición das súas cifras.

-Identifica múltiplos e divisores empregando as táboas de multiplicar. Calcula os primeiros múltiplos dun número dado. Calcula todos os divisores de calquera número menor de 100.

-Elabora e emprega estratexias de cálculo mental. Estima e redondea o resultado dun cálculo valorando a resposta.

-Resolve problemas que impliquen o dominio dos contidos traballados, empregando estratexias heurísticas, de razoamento. Reflexiona sobre o procedemento aplicado á

resolución de problemas: revisando as operacións empregadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e buscando outras formas de resolvelo.

Bloque 3. Medidas.

-Estima lonxitudes, capacidades, masas e superficies; elixindo a unidade e os instrumentos máis acomodados para medir e expresar unha medida, explicando de forma oral o proceso sucesivo e a estratexia utilizada. Mide con instrumentos, utilizando estratexias e unidades convencionais e non convencionais, elixindo a unidade máis adecuada para a expresión dunha medida.

-Suma e resta medidas de lonxitude, capacidade e masa en forma simple dando o resultado na unidade determinada de antemán. Expresa en forma simple a medición da lonxitude, capacidade, masa e tempo dada en forma complexa e viceversa. Compara e ordena medidas dunha mesma magnitude. Compara superficies de figuras planas por descomposición e a súa medición.

-Realiza equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos.

-Identifica o ángulo como medida dun xiro ou abertura. Mide ángulos usando instrumentos convencionais.

-Resolve problemas de medida, utilizando estratexias heurísticas, de razoamento, creando conxecturas, construindo, argumentando... e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia da súa utilización.

Bloque 4. Xeometría.

-Identifica e representa ángulos en diferentes posicións: consecutivos, adxacentes, etc. Traza unha figura plana simétrica doutra respecto dun eixe. Realiza simetrías e translacións.

-Calcula a área e o perímetro de: rectángulo, cadrado e triángulo. Aplica os conceptos de perímetro e superficie de figuras para a realización de cálculo sobre planos e espazos reais e para interpretar situacións da vida diaria.

-Identifica e diferencia os elementos básicos da circunferencia e círculo: centro, raio, diámetro, corda, arco, tanxente e sector circular. Utiliza a descomposición para formar figuras planas e corpos xeométricos a partir doutras.

-Resolve problemas xeométricos que impliquen dominio dos contados traballados, utilizando estratexias heurísticas de razoamento. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas revisando as operacións empregadas, as unidades dos

resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e propondo outras formas de resolvelo.

Bloque 5. Estatística e probabilidade.

-Aplica de forma intuitiva a situacións familiares as medidas de centralización: a media aritmética e a moda. Realiza e interpreta gráficos moi sinxelos: diagramas de barras, de sectores e dobres.

-Realiza a análise crítica e argumentada sobre as informacións que se presentan mediante gráficas estatísticas.

-Identifica situacións de carácter aleatorio. Realiza conxecturas e estimacións sobre datos nalgúns xogos (moedas, dados, cartas, loterías...).

-Resolve problemas que impliquen dominio dos contidos propios da estatística e probabilidade utilizando estratexias heurísticas, de razoamento. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e propondo outras formas de resolvelo.

PLÁSTICA

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

- EPB1.1.1. Recoñece as imaxes fixas e en movemento e clasifícaaas
- EPB1.1.2. Debuxa aspectos da vida cotiá.
- EPB1.2.1. Identifica os recursos e os materiais utilizados para elaborar unha obra.
- EPB1.2.2. Analiza as posibilidades de materiais, texturas, formas e cores aplicadas sobre diferentes soportes.
- EPB1.3.1 . Coñece a evolución da fotografía desde o branco/negro á cor, do formato papel ao dixital, e valora as posibilidades que proporciona a tecnoloxía.
- EPB 1.3.2. Realiza fotografías utilizando medios tecnolóxicos, analizando, a posteriori, se o encadre é o máis axeitado para o propósito inicial.
- EPB 1.3.3. Recoñece os diferentes temas da fotografía.

BLOQUE 2. EXPRESIÓN ARTÍSTICA

- EPB2.1.1. Realiza composicións que transmitan emocións e sensacións básicas, utilizando distintos elementos e recursos para os axustar ás necesidades.
- EPB2.1.2. Busca un cartel e confecciona o seu propio anuncio.
- EPB2.2.1. Confecciona planos, e mapas simples coa axuda das ferramentas básicas, individualmente e en grupo.
- EPB2.2.2. Utiliza e manexa os elementos que estruturan o espazo gráfico (cuadrícula).
- EPB2.2.3. Participa nas actividades propostas e amosa interese por elas, colaborando sempre que se trate dun traballo en grupo.
- EPB2.3.1. Representa con claroscuro a sensación espacial de composicións volumétricas.
- EPB2.3.2. Experimenta coa superposición de planos para crear volume.
- EPB2.3.3. Utiliza a liña horizontal como elemento expresivo para proporcionar sensación de profundidade.
- EPB2.3.4. Combina e analiza as cores para as utilizar correctamente na composición.
- EPB2.3.5. Aproveita a diferenza das texturas achegadas polos lapis de cores e as ceras.
- EPB2.3.6. Constrúe obxectos tridimensionais.
- EPB2.4.1. Debuxa formas, figuras e elementos do contexto con dimensións, proporcións, cores e tamaños axeitados.
- EPB2.4.2. Organiza os espazos das súas producións bidimensionais, utilizando conceptos básicos de composición, equilibrio e proporción.
- EPB2.4.3. Analiza e compara as texturas naturais e artificiais, así como as texturas visuais e táctiles, sendo capaz de realizar traballos artísticos utilizando estes coñecementos.
- EPB2.4.4. Distingue o tema ou xénero de obras plásticas.

- EPB2.4.5. Realiza imaxes humanas, animais e casas, partindo dun bosquexo.
- EPB2.5.1. Valora os elementos e os recursos empregados para conseguir o efecto que máis se axuste ao resultado final.
- EPB2.5.2. Coida e respecta os materiais, os utensilios e os espazos utilizados.
- EPB2.5.3. Participa e amosa interese polas actividades propostas, colaborando na recollida e na organización do material.
- EPB2.6.1. Completa e realiza os debuxos utilizando os coñecementos aprendidos.
- EPB2.6.2. Presenta as tarefas con orde e limpeza respectando as normas e indicacións establecidas.
- EPB2.6.3. Amosa interese polo traballo e a aplicación, apreciando a correcta realización dos exercicios e actividades.
- EPB2.7.1. Emprega as novas tecnoloxías para se iniciar no deseño dixital, no tratamento de imaxes ou na animación.

BLOQUE 3. DEBUXO XEOMÉTRICO

- EPB3.1.1 Coñece e usa as principais ferramentas básicas do debuxo xeométrico (regra, escuadro, cartabón, semicírculo etc.)
- EPB3.1.2. Utiliza o trazado de rectas paralelas.
- EPB3.1.3. Traza ángulos rectos, de 30 e de 60 graos utilizando as ferramentas básicas.
- EPB3.1.4. Manexa os efectos visuais da perspectiva para debuxar triángulos e cuadriláteros.
- EPB3.1.5. Representa e aplica adecuadamente o eixe de simetría.
- EPB3.1.6. Representa formas xeométricas con precisión e coa axuda da cuadrícula e as ferramentas básicas.

VALORES CÍVICOS E SOCIAIS

Bloque 1: A identidade e a dignidade da persoa.

-Conceptualiza as súas vivencias persoais con optimismo expresándoo na súa relación cos demais. Manifesta verbalmente unha visión positiva das súas propias calidades e limitacións. Expressa a percepción da súa propia identidade integrando a representación que fai de si mesmo e a imaxe que expresan os demais. Representa o seu autoconceito integrando a súa imaxe corporal e a apreciación das súas características persoais de forma construtiva.

-Utiliza o pensamento creativo na análise de problemas Propón alternativas á resolución de problemas sociais formulados na aula

-Traballa en equipo valorando o esforzo individual e colectivo para a consecución de obxectivos. Xera confianza nos demais realizando unha autoavaliación responsable da execución das tarefas.

-Compórtase con prudencia, de acordo coas súas propias posibilidades e limitacións e tendo en conta os riscos que leva consigo o uso de determinados materiais.

Bloque 2: A comprensión e o respecto nas relacións interpersoais.

-Utiliza a comunicación verbal en relación coa non verbal en exposicións orais e debates. Expressa con claridade e coherencia opinións, sentimentos e emocións. Transmite nas conversacións o sentir do que comunica adecuadamente. Explica os elementos que bloquean a comunicación e utiliza os elementos que contribúen ao diálogo.

-Expressa publicamente o recoñecemento positivo doutras persoas durante actividades colaboradoras. Interacciona apropiadamente con diferentes tipos de persoas. Dialoga poñéndose no lugar do seu interlocutor e interpretándoo adecuadamente 3. Escoita exposicións orais e entende a comunicación desde o punto de vista do que fala.

-Expressa verbalmente o que é un dilema moral e a necesidade de tomar decisións meditadas e xustificadas desde o criterio moral na vida. Realiza xuízos morais. Analiza e resolve dilemas morais en situacións reais e simuladas

-Argumenta e expón mediante imaxes a importancia de garantir a igualdade de dereitos e a non discriminación por razón de nacemento, raza, sexo, relixión, opinión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social

Bloque 3: A convivencia e os valores sociais.

-Manifesta actitudes conciliadoras favorecendo a cohesión de todos os membros da comunidade educativa. Participa no diálogo apoiando o consenso dos valores da comunidade educativa. Interacciona no grupo axudando a mellorar o clima de aula.

- Descubre e expón oralmente oportunidades de crecemento persoal nas situacións de conflito. Practica a negociación cooperativa como vía para resolver conflitos en situacións informais e durante a realización de tarefas cooperativas.
- Utiliza estratexias da mediación non formal para resolver os seus propios conflitos. Resolve conflitos doutras persoas utilizando as normas básicas da mediación.
- Participa na elaboración das normas do colexio. Respecta as normas do colexio. Dá a coñecer as normas do colexio mediante representacións dixitais.
- Expón de forma argumentada, mediante carteis e murais elaborados con axuda das tecnoloxías da información e da comunicación, a importancia de valorar a igualdade de dereitos de homes e mulleres e a corresponsabilidade nas tarefas domésticas e no coidado da familia
- Expresa por escrito as notas características da democracia e a importancia de participar nun proxecto común, que se visualiza no feito de compartir uns mesmos símbolos. Argumenta a importancia dos valores cívicos na sociedade democrática en situacións de diálogo.
- Descubre, valora e integra outras culturas. Analiza os valores que constitúen a vida en común nunha sociedade democrática reflexionando sobre situacións vividas ou feitos visionados a través dos medios de comunicación.
- Realiza análise de información dixital sobre as razóns polas que as persoas senten a necesidade de consumir ao ver un anuncio publicitario. Reflexiona sobre a influencia da publicidade expresando as conclusións mediante traballos dixitais creativos. Realiza exposicións axuizando criticamente hábitos de consumo innecesario.

7-METODOLOXÍA DIDÁCTICA

A metodoloxía a empregar en 5º de Primaria atenderá a cinco puntos básicos que parecen fundamentais e coherentes co tipo de formación que desexamos para os nosos alumnos e alumnas.

- 1.- Seleccionar aqueles contidos que sexan máis relevantes para acadar competencias. Achegarémolos aos alumnos a través da observación, experimentación, manipulación, etc. para facilitar a adquisición de aprendizaxes significativas.
- 2.- Proporcionar estratexias de aprendizaxe que faciliten habilidades para valorar os procesos que se están a empregar e para regulalos ou modificalos.

- 3.- Facilitar un currículo estruturado ao redor de cuestións de interese para o alumnado. O profesorado actuará como guía do proceso de construción de aprendizaxes
- 4.- Promover a participación do alumnado para que aporte as súas habilidades, destrezas e intereses ao traballo cooperativo.
- 5.- Fomentar habilidades que permitan ao alumnado utilizar de forma autónoma as bibliotecas e as TIC como recursos de aprendizaxe.

8-MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Libros de texto e cadernos de cada materia

Recursos Abalar.

Recursos na rede.

Material audiovisual.

Material de Laboratorio.

Biblioteca de aula.

Biblioteca do Centro.

Mapas.

Calculadora.

Termómetros.

Rexistros de temperaturas por riba e por debaixo de cero.

Papel milimetrado para representacións gráficas.

Crebacabezas e xogos de construción.

Dominós para asociar operacións con fraccións e resultados.

Semicírculos graduados ou transportadores de ángulos.

Instrumentos de medida (regra, metro, cinta métrica, escuadra, cartabón, etc.).

Material específico de Plástica

9-PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Procedementos de avaliación

-Análise de tarefas

-Comprobación de traballos escritos

-Observación sistemática

Na avaliación diferenciaranse tres momentos:

-Avaliación inicial, para establecer o punto de partida do alumnado. Levarase a cabo ao inicio de cada curso.

-Avaliación formativa, ao longo de todo o proceso de ensino-aprendizaxe. A devandita avaliación permitiranos regular todo o proceso, xestionar erros e consolidar éxitos.

-Avaliación final, para determinar ata que punto se acadaron os obxectivos propostos e facer propostas de mellora para vindeiros cursos.

Instrumentos de avaliación

-Probas de control

-Resolución de exercicios

-Caderno de clase

-Documentos gráficos ou textuais, debates e intervencións, proxectos persoais ou de grupo, exposicións ou elaboracións multimedia.

En plástica e Valores Cívicos primará o traballo persoal e en grupo do alumnado, o seu esforzo nas tarefas e a súa implicación e posta en práctica dos conceptos traballados.

10-CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

LINGUA CASTELÁ E GALEGA E MATEMÁTICAS

-Ao final de cada tema o alumnado realizará unha proba de avaliación do mesmo, especificarase ao alumnado a cualificación de cada pregunta, antes da realización da proba.

De cada tema tamén fará antes da proba de avaliación unha ficha de reforzo e ampliación de cada tema, tamén contará para a nota final do tema, dita ficha farase usado o material que o alumno crea conveniente: libro, libreta, caderno...Tamén se lle informará da forma de cualificala.

Ao longo de cada tema o alumno realizará exercicios na libreta e no caderno correspondente. Os exercicios deben estar todos feitos e correctamente corrixidos, a libreta correctamente ordenada e limpa.

De cada proba de avaliación farase, se é necesario, a correspondente de recuperación. Faranse as adaptación necesarias das probas para o alumnado con dificultades de aprendizaxe, así, se é necesario adaptarase o formato de proba, o tempo...

Ao alumnado con adaptación curricular, avaliarase dacordo coa adaptación, tendo en conta as adaptacións necesarias para a realización das probas.

20%	80%
Traballo de aula: libreta, fichas, deberes, exposicións.....	Probas orais e escritas de avaliación

EDUCACIÓN PLÁSTICA

Na área de plástica as porcentaxes de valoración serán do **50%** para o esforzo, interese e colaboración nas diferentes actividades levadas a cabo, e o **50%** para a valoración das tarefas concretas realizadas, tendo en conta nelas as capacidades previas de cada alumno ou alumna, e máis ca o produto final conseguido valorase o proceso de traballo.

VALORES CÍVICOS E SOCIAIS

Nesta área o **50%** da nota virá dado polo interese, actitude e participación do alumnado, e o outro **50%** para as tarefas e traballos realizados así como o coñecemento levado á práctica en situacións reais ou simuladas.

11-MÍNIMO DOS ESTÁNDARES PARA A AVALIACIÓN POSITIVA

CIENCIAS DA NATUREZA E CIENCIAS SOCIAIS

O grao mínimo de consecución dos estándares avaliáveis de aprendizaxe para superar as materias de Ciencias da Natureza e Ciencias Sociais establecerase en función das posibilidades, capacidades e coñecementos previos do alumnado, cun carácter individualizado e personalizado, onde primará a atención á diversidade. Neste punto a observación directa do alumnado, é dicir, o seu comportamento na aula, esforzo á hora de realizar as tarefas, actitude ante o traballo, etc... será un factor determinante. Por outro lado, o alumnado deberá demostrar a adquisición dos coñecementos descritos nos contidos, o alcance dos diferentes obxectivos propostos para a Educación Primaria na área da Ciencias da Natureza e a superación, en maior ou menor medida, dos estándares avaliáveis de aprendizaxe. Para iso, será determinante a avaliación de ferramentas como documentos gráficos ou textuais, a disposición nos debates e intervencións, os proxectos

persoais ou de grupo, as exposicións ou as elaboracións multimedia, que serán valorados sempre tendo en conta as características individuais do alumnado e do grupo.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA- LINGUA GALEGA E LITERATURA

Comunicación oral: Falar e escoitar

- Participa en situacións de comunicación en galego e castelán, espontáneas ou dirixidas, utilizando un discurso ordenado y coherente e estratexias e normas para o intercambio comunicativo. Comprende e expresa mensaxes verbais e non verbais
- Expresa, comprende e produce textos orais en galego e castelán de diferentes tipos. Transmite as ideas con claridade, coherencia e corrección e exprésase cunha pronunciación e dicción correctas, utilizando un vocabulario axeitado
- Elabora resumos sinxelos de textos orais. Memoriza e reproduce textos breves.
- Dramatiza textos literarios en galego e castelán, participando na representación de pequenas obras.
- Utiliza de forma efectiva a linguaxe oral, para comunicarse e aprender, sendo capaz de ter unha escoita activa, espera de turnos e participación respectuosa.
- Valora os medios de comunicación como instrumento de aprendizaxe e acceso a informacións e experiencias de outras persoas.

Comunicación escrita: ler.

- Le en silencio e en voz alta coa entonación e fluidez adecuadas diferentes tipos de textos en galego e castelán e comprende os mesmos, utilizando a lectura como medio para ampliar vocabulario e fixar unha ortografía correcta.
- Resume textos lidos previamente en galego e castelán, destacando as ideas principais das secundarias. Fai esquemas de textos expositivos.
- Comprende a información contida en mapas, esquemas, gráficos, planos..
- Utiliza as TIC de modo eficiente e responsable para a búsqueda e tratamento de todo tipo de información.
- Le por iniciativa propia diferentes tipos de textos. Aмосa gusto pola lectura e usa a biblioteca con regularidade. Selecciona lecturas en idioma galego e castelán, segundo o seu gusto persoal e ten interese por mellorar.

Comunicación escrita: escribir.

- Produce textos sinxelos en galego e castelán, en diferentes soportes, usando o rexistro adecuado e organizando as ideas con claridade .

-Produce textos en galego e castelán, con diferentes intencións comunicativas, con coherencia, respectando a súa estrutura e aplicando as regras ortográficas, coidando a caligrafía, o orden e a presentación e aplicando todas as fases do proceso: planificación, textualización, revisión

-Utiliza o dicionario como recurso para resolver dudas e utiliza as TIC para buscar información e presentar producións de maneira eficiente e responsable.

-Elabora proxectos individuais e participa na creación e planificación de proxectos colectivos.

-Pon interese e esfórzase por escribir cada vez con maior corrección, valorando a súa produción escrita e a dos seus compañeiros.

Coñecemento da lingua.

- Coñece as clases de palabras, características e usos de cada clase de palabras: nome, verbo, adxectivo, preposición, adverbio, conxunción, pronome, artigo, determinante..

-Conxuga os tempos máis usados dos verbos regulares e irregulares, e diferencia e usa correctamente tempos simples e compostos en castelán e coñece a existencia de só tempos simple sen galego.

-Distingue diptongos e hiatos.

-Coñece e aplica os conceptos de sinonimia, polisemia, homonimia. Arcaísmos, neoloxismos e estranxeirismos. Frases feitas. Forma palabras usando diferentes recursos derivativos.

-Señala as características que definen as diferentes clases de palabras: clasificación e uso para construír o discurso nos diferentes tipos de producciones.

-Utiliza correctamente as regras básicas de ortografía e signos de puntuación, tanto en textos copiados, resúmenes e textos de produción propia.

-Separa nas oracións simples o suxeito do predicado

-Coñece as variedades da lingua, as variantes dialectais do galego, e valora a realidade plurilingüe de España e do español de América como mostra de riqueza do noso patrimonio histórico e cultural.

Educación literaria.

-Coñece distintos tipos de textos tradicionais tanto galegos como en idioma castelán: contos, lendas tanto de España como de outros países

-Le textos narrativos en galego e en castelán, de tradición oral, de literatura infantil, de adaptacións de obras clásicas e de literatura actual, de poemas, relatos e obras teatrais,

co ritmo e entonación adecuados en cada caso, e facer comentarios coherentes dos textos lidos

-Identifica recursos literarios básicos e intenta aplicar o seu coñecemento a producións propias

-Valora os textos literarios como vehículo de comunicación e fonte de coñecemento de outros mundos, tempos e culturas e como disfrute persoal..

MATEMÁTICAS

Bloque 1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas.

-Analiza e comprende o enunciado dos problemas (datos, relacións entre os datos contexto do problema). Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas analizando a coherencia do resultado

-Considera problemas a partir de outro resolto variando datos e preguntas, e conectándoo coa realidade.

-Realiza estimacións sobre os resultados e contrasta a súa validez

-Desenvolve e amosa actitudes axeitadas cara o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada.

-Toma decisións nos procesos de resolución de problemas valorando as súas consecuencias. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas.

-Emprega ferramentas tecnolóxicas para a realización de cálculos numéricos e para aprender a resolver problemas.

Bloque 2. Números.

-Utiliza os números ordinais. Le e escribe números naturais ata o millón, decimais ata as milésimas, fraccións, ordenándoos nunha recta numérica, e comprendendo o valor posicional das cifras.

-Identifica números romanos e comprende a súa composición e formación

-Opera con números coñecendo a xerarquía das operacións.

-Calcula e compara fraccións equivalentes. Redondea números decimais. Establece relación número decimal- fracción.

-Descompón de forma aditiva e multiplicativa números menores dun millón e números decimais, atendendo ao valor posicional das cifras.

-Identifica múltiplos e divisores calculando os primeiros múltiplos dun número e calculando todos os divisores de calquera número menor de 100

-Elabora e emprega algunhas estratexias de cálculo mental.

-Resolve problemas empregando os contidos traballados e reflexionando sobre o procedemento aplicado, revisando as operacións, comprobando e interpretando as solucións.

Bloque 3. Medidas.

-Estima lonxitudes, capacidades, masas e superficies elixindo a unidade e instrumentos axeitados. Mide con instrumentos convencionais e non convencionais

-Suma e resta medidas de lonxitude, capacidade e masa dando o resultado na unidade determinada de antemán

-Compara e ordena medidas

-Realiza equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos

-Mide ángulos

-Resolve problemas de medida utilizando estratexias axeitadas da resolución de problemas

Bloque 4. Xeometría.

-Identifica e representa ángulos. Realiza simetrías

-Calcula área e perímetro de rectángulo, cadrado e triángulo

-Identifica e diferencia os elementos básicos de circunferencia e círculo

-Resolve problemas xeométricos sinxelos, utilizando estratexias heurísticas de razoamento, reflexionando sobre o proceso, revisando operacións, resultados.

Bloque 5. Estatística e probabilidade.

-Coñece e aplica as medidas de media e moda a situacións familiares, realizando e interpretando gráficos moi sinxelos de diagramas de barras ou sectores, e facendo unha análise da información que se presenta neles.

-Resolve problemas que impliquen o dominio dos contidos propios da estadística e a probabilidade, utilizando as estratexias da resolución de problemas, revisando as operacións e comprobando e interpretando os resultados.

Na consecución dos estándares mínimos partiremos sempre das posibilidades, capacidades e coñecementos previos do alumnado, cun carácter individualizado e personalizado, onde primará a atención á diversidade, e tomando as medidas necesarias para que todo o alumnado acade o mínimo esixible, medidas de reforzo, apoio, atención

individualizada axudarán nesta tarefa. Ao mesmo tempo a observación directa do alumnado, é dicir, o seu comportamento na aula, esforzo á hora de realizar as tarefas, actitude ante o traballo, etc... será un factor determinante. Por outro lado, o alumnado deberá demostrar a adquisición dos coñecementos descritos nos contidos, o alcance dos diferentes obxectivos propostos para a Educación Primaria na área da matemáticas e a superación, en maior ou menor medida, dos estándares avaliados de aprendizaxe. Para acadar os estándares mínimos primarán as actividades de resolución de problemas aplicando os conceptos traballados máis que outro tipo de tarefas máis mecánicas.

PLÁSTICA

- Reproduce as formas e cores dalgúns cadros famosos.
- Sombrea partes do rostro de fronte e de perfil.
- Representa esquemas corporais axeitados a distintas posturas.
- Sombrea con grafito algunhas partes do rostro humano .
- Sombrea correctamente unha paisaxe dada.
- Debuxa e colorear unha paisaxe campestre e/ou outonal.
- Manexa distintos tipos de materiais para achegar cor ás composicións copiadas.
- Imita a coloración e as texturas observadas nas diferentes paisaxes.
- Encaixa formas.
- Fai mesturas coa cor de modo que se consigan gamas distintas.
- Aplica tons axeitados para colorear obxectos segundo a intensidade de luz recibida.
- Realiza investigacións, dentro e fóra da aula, acerca de pintores de renome universal.
- Aplica con limpeza as ceras a modelos dados.

Na área de plástica primará sobre todo a participación e interese, e para valorar a consecución dos estándares mínimos partiremos sempre das capacidades individuais do alumnado, tendo en conta a partir destas o seu progreso en cada estándar e o seu interese e esforzo para acadalo.

VALORES CÍVICOS E SOCIAIS

- Razona e expresa por escrito o valor da respectabilidade e a dignidade persoal.

Coñece trazos da súa personalidade, identifica emocións e é capaz de expresar sentimentos e aplica autocontrol á toma de decisións e resolución de conflitos. Resolve conflitos de modo construtivo.

-Actúa con respecto e solidariedade. Comprende e respecta opinións diferentes. Utiliza correctamente estratexias de escoita activa.

-Valora a importancia do coidado do corpo, a saúde e a prevención de accidentes, así como a necesidade de conservación do medio e da recuperación do equilibrio ecolóxico.

Máis que a aprendizaxe de conceptos da materia, trátase da súa aplicación á situacións da vida real, ou situacións simuladas, onde o alumnado deberá demostrar que vai acadando estratexias para a resolución de problemas que xurdan nas súas relacións persoais en distintos ámbitos da vida tanto na escola como fóra dela.